

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือการ์ตูนสำหรับวัยรุ่นที่แปลมาจากภาษาญี่ปุ่นครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีต่างๆที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างสรรค์เครื่องมือวิจัย และเป็นข้อมูลในการสรุปอภิปรายผล เปรียบเทียบกับข้อค้นพบที่ได้ ศึกษานาเสนอเรียงตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 ความต้องการและความสนใจของวัยรุ่น
- ตอนที่ 2 ความหมายและประเภทของหนังสือการ์ตูน
- ตอนที่ 3 ประวัติของการ์ตูนและหนังสือการ์ตูนในประเทศไทย
- ตอนที่ 4 ประโยชน์และโทษที่อาจจะเกิดจากการอ่านหนังสือการ์ตูน
- ตอนที่ 5 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาหนังสือการ์ตูนที่ดีสำหรับวัยรุ่น
- ตอนที่ 6 งานวิจัยทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือประเภทต่างๆสำหรับวัยรุ่น

ตอนที่ 1 ความต้องการและความสนใจของวัยรุ่น

วัยรุ่น (Adolescence) เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญที่สุดในชีวิตของคนคนหนึ่งที่จะเปลี่ยนจากวัยเด็กไร้เดียงสา คำนึงชีวิตในวันหนึ่งอย่างสนุกสนานมาเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งช่วงชีวิตนับแต่นี้ต่อไปจะเต็มไปด้วยเรื่องราวของงาน การต่อสู้แข่งขัน และความรับผิดชอบ วัยรุ่นจึงเปรียบเสมือนช่วงคั่นกลางระหว่างวัยเด็กที่เตรียมตัว ทั้งเรียนรู้ในสิ่งแปลกๆใหม่ๆ และปรับตัว ให้พร้อมที่จะรับกับสถานการณ์ในวัยผู้ใหญ่ แต่

เนื่องจากวัยรุ่นเพิ่งผ่านพ้นมาจากวัยเด็ก ความรู้สึกนึกคิดต่างๆจึงยัง เหมือนกับเด็ก ไม่มีความรับผิดชอบ และไม่มีความรู้สึกเพียงพอที่จะทำเช่นนั้นได้พร้อมๆกัน อีกทั้ง การเปลี่ยนแปลงทั้งหมดนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก เสียจนวัยรุ่นตั้งรับไม่ทัน เนื่องจาก ร่างกายได้เปลี่ยนแปลง เป็นผู้ใหญ่ แต่อารมณ์ ความคิด ฯลฯ ยังเจริญไม่เต็มที่ ทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกสับสน มีปัญหาทั้งทางกาย อารมณ์ และทางสังคมอยู่เสมอ (สุชา จันท์เอม 2520: 216) ด้วยเหตุนี้เพื่อนที่รู้จัก เข้าใจในความรู้สึกนึกคิด พร้อมที่จะรับฟัง ชี้แนะ และร่วมแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาคำต่างๆให้ จึงมีความหมายสำหรับเด็กที่กำลังอยู่ในวัยนี้เป็นอย่างมาก เพื่อนที่ดีที่สุดคนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นคนในวัยเดียวกันที่เคยมีประสบการณ์กับเรื่องนั้นๆมาก่อน ทำให้พอจะมีแนวปฏิบัติ มาชี้แนะได้ หรือเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักและเข้าใจวัยรุ่นเป็นอย่างดี ซึ่งการที่จะรู้จักและเข้าใจ พื้นฐานตั้งแต่ความรู้สึกนึกคิด กิจกรรม และพฤติกรรมต่างๆของบุคคล ไม่ว่าเพศ หรือวัยใดได้ดั่งนั้น นักจิตวิทยาถือกันว่า การศึกษาความต้องการและความสนใจของ บุคคล เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่สำคัญมาก ผู้ใหญ่ที่มีความเข้าใจในเรื่องนี้ จึงสามารถ ช่วยเหลือวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี เช่นกัน

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและข้อค้นพบ จากผลวิจัยบางประการ ที่ต้องการ เหตุผลและคำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่น แต่เนื่องจากผู้วิจัยไม่มีประสบการณ์เพียงพอที่จะอธิบายและ เข้าใจวัยรุ่นทั้งหมด อีกทั้ง เหตุผลที่อธิบายโดยอาศัยประสบการณ์ของคนเด็ดย่อมไม่มีน้ำหนัก เพียงพอให้ เชื่อถือ ว่าจะ เป็นจริงตามนั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงอธิบายลักษณะพฤติกรรมที่วัยรุ่นแสดงออกมา รวมทั้งปัญหาต่างๆที่อาจจะมี กระจ่างใช้เหตุผลจากการศึกษาความต้องการและความ สนใจของวัยรุ่น ซึ่งในแต่ละเรื่องมีรายละเอียด ดังนี้

ความต้องการของวัยรุ่น

ตามทฤษฎีบุคลิกภาพ มาสโลว์ (Maslow's Personality Theory) ได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตไปถึง ความต้องการขั้นสูงสุดไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางกาย ได้แก่ ความต้องการตอบสนองความหิว ความกระหาย ความเหนื่อย ความง่วง การขับถ่าย ความต้องการทางเพศ ฯลฯ ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานที่นับว่าสำคัญที่สุดต่อการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ ถ้าขาดจึงอาจถึงตายได้

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย ได้แก่ ความต้องการได้รับการคุ้มครองปกป้องรักษา การได้รับความอบอุ่นปลอดภัย และปราศจากอันตรายทั้งมวล รวมทั้งความต้องการที่จะได้อยู่ในสิ่งแวดล้อม ซึ่งให้ความมั่นใจได้ว่าจะไม่ถูกบีบคั้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ได้แก่ ความอยากมีสัมพันธ์ทางด้านจิตใจกับผู้อื่น อยากให้ผู้อื่นรักและอยากรักผู้อื่น อยากมีเพื่อน มีพวกพ้อง มีกลุ่ม มีครอบครัว มีคนยอมรับ ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ความต้องการในขั้นนี้ มาสโลว์ จึงกล่าวว่า มีความสำคัญมากจนยากจะประมาณค่าได้

ขั้นที่ 4 ความต้องการชื่อเสียงและการยกย่อง ได้แก่ ความอยากมีหน้ามีตา มีชื่อเสียง มีคนยกย่อง เลื่อมใส และมีความเด่นดังเหนือคนอื่น

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะเข้าใจและรู้จักตนเอง ได้แก่ ความอยากรู้ อยากเห็นความคิดที่คนอื่นมีต่อตน อยากรู้ว่าตนมีความสามารถแค่ไหน มีคุณสมบัติอย่างไร และมีวิธีไหนที่จะนำมาใช้พัฒนาตนเองได้

ลำดับขั้นของความต้องการทั้ง 5 ขั้นนี้ แม้ว่า มาสโลว์จะได้อธิบายเอาไว้ว่า มนุษย์มีลำดับของความต้องการเป็นขั้นๆ ใดๆจะต้องได้รับการตอบสนองในขั้นแรกๆ เฉพาะอย่างยิ่ง ความต้องการในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 เสียก่อนจึงจะชวนขวายที่จะแสวงหาการตอบสนองในขั้นหลังๆตามมา แต่ถ้าความต้องการในขั้นแรกๆไม่ได้รับการตอบสนอง เสียแล้ว ความต้องการขั้นต่อไปก็คงจะไม่มี กล่าวคือ ทราบาคที่คนเราต้องยังไม่หายหิว (ความต้องการขั้นที่ 1) หรือกำลังอยู่ในสถานการณ์อันอาจจะมีภัย (ขั้นที่ 2) ย่อมจะไม่มีใครคำนึงถึงเรื่องความรัก (ขั้นที่ 3) หรือความมีหน้ามีตา หรือชื่อเสียงเกียรติยศในวงสังคม (ขั้นที่ 4) อย่างเด็ดขาด แต่ทั้งนี้ย่อมมีข้อยกเว้นสำหรับคนบางคน และบางกลุ่ม ซึ่งก็คือว่าความต้องการขั้นหลังมีอิทธิพลเหนือกว่าความต้องการขั้นแรก พฤติกรรมเช่นนี้ได้แก่ การยอมอดอาหาร

เพื่อชื่อเสียง หรือการยอมเสี่ยงภัย เพื่อสนองความอยากรู้ อยากเห็น บางสิ่งบางอย่าง เป็นคั้น (ปราณี รามสูต 2528: 52-53)

สำหรับวัยรุ่น ลำดับชั้นของความต้องการทั่วๆไปซึ่งมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน ตามทฤษฎีของมาสโลว์ ที่กล่าวมานี้ ย่อมจะเป็นความต้องการพื้นฐานที่ไม่แตกต่างไป จากวัยอื่น ๆ แต่วัยรุ่นก็ยังคงมีความต้องการอีกบางด้านและบางประการ ที่ทำให้ ลำดับความต้องการในวัยรุ่นแตกต่างอย่างเด่นชัด จนอาจจะกล่าวว่า เป็นลักษณะ ของความต้องการเฉพาะวัย (ปราณี รามสูต 2528: 54) ซึ่งมีดังนี้

ประสาร ทิพย์ธารา (2518: 24-26) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า เด็กวัย 13-19 ปี มักจะมีความต้องการในประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

1. ความอยากรู้ อยากเห็นในสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่แปลกกว่าใหม่ อยากสัมผัสและ สืบสาวค้นคว้าให้แน่ใจว่าสิ่งนั้นคืออะไร
2. ความต้องการความรัก ทั้งความรักจากบิดามารดา พี่น้องที่ใกล้ชิด เพื่อนฝูงส่วนใหญ่ และเพื่อนใจต่างเพศ
3. ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตครอบครัวและการงาน
4. ความต้องการความสัมฤทธิ์ในงานที่ตนกระทำ และภาคภูมิใจในความ สำเร็จ
5. ความต้องการการยอมรับจากสังคมในฐานะสมาชิก
6. ความต้องการที่จะเป็นอิสระและรับผิดชอบในชีวิตของตนเอง
7. ความต้องการที่จะมีเพื่อน

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2518: 89-91) กล่าวว่า ความต้องการด้าน จิตใจที่เด่นชัดและมีความเข้มสูงในวัยรุ่นซึ่งพินิจกล่าวถึง ได้แก่

1. ความต้องการมีอิสระและเป็นตัวของตัวเอง ใดๆไม่ต้องอยู่ใต้บังคับ บัญชาของผู้ใด เฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่ที่สูงวัยกว่า
2. ความต้องการมีตำแหน่งหน้าที่ และต้องการคำยกย่อง ไม่ว่าจะต่อ หน้าหรือลับหลังผู้อื่น ใดๆเฉพาะเพื่อน
3. ความต้องการมีประสบการณ์แปลกกว่าใหม่ เกือบความซ้ำซากจำเจ

จึงชอบทดลองของใหม่หรือของต้องห้ามอยู่เสมอ

4. ความต้องการรวมกลุ่มพวกพ้องเพื่อตอบสนองทางใจ อาทิ ความรู้สึกอบอุ่นใจ การได้รับการยกย่อง ความรู้สึกว่ามีผู้ที่เข้าใจตนมาร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตน

5. ความต้องการความมั่นคง อบอุ่นใจและปลอดภัย เนื่องจากเป็นช่วงที่วัยรุ่นมักจะมีอารมณ์หัวรั้น เปรียบแปลงไปกับสิ่งต่างๆ ง่ายดาย จึงมีความต้องการในด้านนี้สูง

6. ความต้องการความถูกต้อง ยุติธรรม เพื่อแสดงความเป็นผู้ใหญ่

7. ความต้องการความงดงามทางร่างกาย เพราะเป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้เข้ากับกลุ่มได้ง่าย เป็นที่ยอมรับในสังคม และดึงดูดใจเพศตรงข้าม ดังนั้นวัยรุ่นจึงเอาใจใส่ต่อการออกกำลังกาย ลักษณะอาหารที่รับประทาน ทรงผม เสื้อผ้า เครื่องประดับ สุขภาพอนามัย ตลอดจนความประพฤติของตนให้เหมาะสมกับบทบาทในทางเพศ (Sex Roles) อยู่เสมอ

ทูนสุช จิตรานุสนธิ์ (2521: 28) กล่าวว่า ความต้องการในวัยรุ่น จะต้องประกอบด้วย

1. ความต้องการความรักและความอบอุ่นจากบิดามารดา
2. ความต้องการที่จะมีเพื่อนและได้รับการยอมรับในหมู่เพื่อน
3. ความต้องการ เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องสรรเสริญ
4. ความต้องการมีประสบการณ์ ใ้เรียนรู้ และทดลองของแปลกใหม่
5. ความต้องการความมั่นคง ปลอดภัย และความอบอุ่นทางใจ
6. ความต้องการความถูกต้อง ยุติธรรม ทั้งในเรื่องของส่วนรวม และเรื่องส่วนตัว
7. ความต้องการความสวยงามของร่างกาย ความทันสมัยในแฟชั่นของวัยรุ่น

ปราณี รามสูต (2528: 55) ได้รวบรวมลักษณะความต้องการของเด็กวัยรุ่นไทย ที่มีผลต่อพฤติกรรมส่วนใหญ่ที่วัยรุ่นแสดงออก ตามแนวคิดของนักจิตวิทยา

และความคิดเห็นของผู้ใหญ่ทั่วๆไป พบว่า วัยรุ่นไทยมักจะมีลักษณะที่จัด เป็นความต้องการเฉพาะวัย ดังนี้

1. ความต้องการความรัก วัยรุ่นมักจะต้องความรักทุกชนิด ไม่ว่าจะในฐานะของผู้ให้หรือผู้รับ โดยเฉพาะความรักจากเพื่อน และเพศตรงข้าม หากขาดความรัก วัยรุ่นจะเกิดความพิการทางใจ และมีบมด้อยมากจนสามารถจะให้ทำอะไรก็ได้ แม้จะขัดกับบุคลิกลักษณะดั้งเดิมของตนก็ตาม

2. ความต้องการที่จะเป็นผู้ใหญ่ ไม่ต้องอยู่ใต้อาณัติของใคร มีสิทธิเสรีภาพที่จะคิดหรือทำอะไรๆ ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องการปกครองตนเองหรือการหาเลี้ยงชีพ โดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่หรือใครวมาคอยกำกับ

3. ความต้องการเสมอหน้าและทัดเทียมกับผู้อื่นในทุกๆเรื่อง ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม รูปร่างหน้าตา หรือเสื้อผ้าเครื่องใช้ ฯลฯ หากไม่ทัดเทียมเมื่อไร วัยรุ่นมักจะเกิดความรู้สึกเป็นบมด้อยได้ง่ายๆ แม้จะเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย

4. ความต้องการอยากจะมีประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ทหาให้วัยรุ่นเกิดความอยากรู้ อยากเห็น อยากลอง และอยากกระทำตามในทุกอย่าง ความต้องการนี้จึง เป็นบ่อเกิดที่อาจทำให้วัยรุ่นใจแตกใน เรื่องเพศ ทิทยาเสพคิด หรือเครื่องคองของ เมา

ความต้องการในวัยรุ่น ตามทัศนะของนักจิตวิทยาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความต้องการเฉพาะวัยของวัยรุ่น ได้แก่

1. ความต้องการมีประสบการณ์ อยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ
2. ความต้องการความรักและการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน
3. ความต้องการเสมอหน้าทัดเทียมกับผู้อื่น
4. ความต้องการที่จะเป็นผู้ใหญ่
5. ความต้องการความมั่นคง ปลอดภัย และความอบอุ่นทางใจ
6. ความต้องการความถูกต้องและยุติธรรม

ความสนใจในวัยรุ่น

ความสนใจ หมายถึง แนวโน้มทางด้านจิตใจ หรือความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลพอที่จะทำให้บุคคลนั้นเอาใจใส่ และรู้สึกพึงพอใจที่ได้ทำกิจกรรมใด ๆ เกี่ยวกับสิ่งนั้น (Hilgard 1962: 622)

จากนิยามข้างต้นนี้ ผนวกกับความคิดเห็นที่นักจิตวิทยาได้กล่าวไว้ว่า "ความสนใจของคนเราจะเป็นอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับความแตกต่างในระหว่างบุคคล ซึ่งได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพของคนนั้น บวกกับ สิ่งแวดล้อม การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมที่คนนั้นเป็นอยู่ ฯลฯ" (ปราณี รามสูต 2528: 56) พอจะสรุปได้ว่า ความสนใจ เป็นเรื่องเฉพาะที่แตกต่างไปในแต่ละบุคคล ถ้าต้องการจะศึกษา จึงต้องแยกศึกษารายละเอียดตั้งแต่ตอนต้นว่าเป็นคนทั่วไป

สำหรับวัยรุ่น การศึกษาถึงเรื่องความสนใจ ถือเป็นเรื่องใหญ่ที่สำคัญมากกว่าวัยอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะ ความสนใจในวัยรุ่น เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลทางอารมณ์มากกว่าวัยอื่น กล่าวคือ ถ้าวัยรุ่นมีเวลาได้ทำกิจกรรมใด ๆ ที่เขาสนใจ อารมณ์ร้าย ๆ ก็ย่อมไม่มี อีกทั้งยังไม่เหลือพลังและ เวลาพอจะมีพฤติกรรมที่ผิดด้วยในทางกลับกัน ถ้าวัยรุ่นไม่เคยมีเวลาได้ทำอะไรที่สนองความสนใจ หรือถ้าได้ทำไปส่วนใหญ่ออกไปอุปสรรค วัยรุ่นมักจะมีปัญหาทางอารมณ์ เกิดความเครียด ความหมกมุ่น หรือความคับข้องใจอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้การศึกษาใด ๆ ที่เกี่ยวกับความสนใจในวัยรุ่น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษ (Crow & Crow 1956: 204)

ส่วนลักษณะความสนใจในวัยรุ่น แม้ว่าวัยรุ่นทุกคนจะเริ่มค้นความสนใจโดยมีรากฐานส่วนใหญ่มาจากความสนใจในวัยเด็ก แล้วก็เพิ่มความสนใจในสิ่งอื่น ๆ มากขึ้นเป็นลำดับ ตามระดับอายุที่เพิ่มขึ้นเหมือนกันทุกคนก็ตาม แต่ความแตกต่างระหว่างบุคคล อันเป็นผลเนื่องมาจากลักษณะทางร่างกาย ประกอบกับความสามารถทางสติปัญญา ระดับการศึกษา ความถนัด สภาพทางจิตใจ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ ปัจจัยรวมกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ความเข้มของความสนใจในแต่ละอย่างในวัยรุ่นแต่ละคนต้องแตกต่างกันไป (Crow & Crow

1956: 204) การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความสนใจจึงต้องแยกไว้เป็นรายว
 าย อย่างไรก็ตาม ลักษณะความสนใจของวัยรุ่นนี้ มีจุดเด่นที่เป็นความสนใจร่วมกัน
 ของวัยรุ่นส่วนใหญ่ ดังนี้

ชัยนาถ นาคบุบผา (2515: 33-36) กล่าวไว้ว่า ความสนใจของ
 วัยรุ่น มักจะอยู่ในแคววของเรื่องใหญ่ๆต่อไปนี้

1. ความสนใจเกี่ยวกับตัวเอง เช่น ความสนใจในรูปร่างหน้าตา
 การวางตัว การแต่งกาย ฯลฯ เพื่อให้เกิดความพอใจของผู้อื่น และเพื่อนต่างเพศ วัยรุ่น
 จึงพิถีพิถันและให้ความสนใจในเรื่องนี้มากเป็นพิเศษ แต่เนื่องจากยังไม่ชำนาญ
 ทาให้ต้องเคอะเขิน และมักเกินไปในสายตาของผู้ใหญ่อยู่เสมอ

2. ความสนใจทางสังคม ได้แก่ ความสนใจในเพศเดียวกัน เพศตรง
 ช้าม สนใจในบทบาททางสังคมของบุคคล เช่น บทบาทของผู้นำ บทบาทพ่อบ้าน
 แม่บ้าน การรวมกลุ่มหรือชมรมต่างๆ เพื่อจะได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในสังคม นอกจาก
 นั้นความสนใจในด้านนี้ยังรวมไปถึง ความสนใจในกิจกรรมสันตนาการ ไม่ว่าจะเป็น
 เป็นคนตรี กีฬา การพบปะสังสรรค์ตามงานเลี้ยงต่างๆ ฯลฯ ตลอดจนสนใจใน
 ความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตในสังคม

3. ความสนใจเลือกอาชีพและวิถีชีวิต เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเป็น
 ผู้ใหญ่

4. ความสนใจในศาสนา โดยเฉพาะความสนใจแสวงหาปรัชญาชีวิตและ
 อุดมคติ เพื่อยึดถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามที่คิดค้นไว้

ประसार ทิพย์ธารา (2518: 30-31) กล่าวว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่มักจะ
 ให้ความสนใจในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ความสนใจในเรื่องสุขภาพ ซึ่งได้แก่ การให้ความสนใจในเรื่อง
 อาหารการกิน ความเป็นอยู่ การพักผ่อน ความสะอาด การป้องกันโรค ฯลฯ

2. ความสนใจในเรื่องเพศ ได้แก่ การเลือกคบเพื่อนต่างเพศ การ
 ปรับปรุงตัวให้เข้ากับเพื่อนต่างเพศ เป็นต้น

3. ความสนใจในการเลือกอาชีพให้สัมพันธ์กับความสามารถส่วนตัว

4. ความสนใจในกิจกรรมสันทนาการ ได้แก่ การเล่นกีฬา การอ่านหนังสือ การดูภาพยนตร์-โทรทัศน์ การฟังวิทยุ ฯลฯ
5. ความสนใจค้นคว้าและเสริมสร้างจินตนาการในสิ่งต่างๆ เช่น สนใจที่จะประดิษฐ์และค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์
6. ความสนใจในวิธีการสร้างนิสัยการเรียนที่ดี
7. ความสนใจคุณสมบัติส่วนตัวที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ทั้งในเรื่องการทำงาน ด้านส่วนตัว และสังคม อาทิ บุคลิกลักษณะของตน ฯลฯ
8. ความสนใจในปรัชญาชีวิต

ศรี เรือน แก้วกังวาล (2518: 91-92) ได้กล่าวถึงสิ่งที่เป็นความสนใจร่วมกันของวัยรุ่นเอาไว้ว่า มักจะประกอบด้วย

1. สนใจในด้านการศึกษา

สภาพเศรษฐกิจและสังคมในสมัยปัจจุบัน กระตุ้นให้วัยรุ่นเห็นความสำคัญของการศึกษา แต่จะมากน้อยเพียงใด หรือมีแนวทางที่แตกต่างกันไปแค่ไหนขึ้นอยู่กับว่าครอบครัวอุดหนุนเพียงไร รับการศึกษอบรมมาอย่างไร รวมทั้งมีประสบการณ์อะไรมาบ้าง
2. สนใจที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่น

วัยรุ่นมักจะสนใจช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ได้รับความลำบาก หรือไม่ได้รับความยุติธรรมเสมอ เพราะวัยรุ่นมักจะรู้สึกว่าคุณเองก็เคยอยู่ในฐานะเช่นนั้นมาก่อน จึงคิดว่าตัวเอง เข้าใจและเข้าถึง ได้ดีกว่าคนอื่น
3. สนใจกิจกรรมสร้างสรรค์ใหม่ที่ให้ประโยชน์ เช่น การพบปะกับเพื่อนต่างเพศ ฯลฯ
4. สนใจวัฒนธรรมประเพณี

วัยรุ่นเป็นระยะที่เริ่มเข้าใจและมองเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีว่ามีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมส่วนใหญ่มากน้อยเพียงใด ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจ และชักจูงความสนใจอย่างถูกต้อง จะทำให้วัยรุ่นรู้จักรักและสงวนวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมนี้ต่อไป
5. ความสนใจเรื่องของศาสนา ปรัชญา และอุคมคติ

วัยรุ่นกำลัง เป็นช่วง เสาะแสวงหาหลักการแก้ความทุกข์ร้อนในจิตใจ และแนวทางการดำเนินชีวิตแบบผู้ใหญ่ แต่การที่จะถูกใจหรือไม่ มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความกระฉ่างแก่จิตใจ และความสมเหตุสมผลที่เรื่องนี้ได้ทำให้ไว้ อีกทั้งสิ่งแวดล้อม กลุ่มเพื่อน และผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อเขาแค่ไหนด้วย

6. สนาใจที่จะมีเพื่อนสนิทต่างเพศ ซึ่งอาจจะยังยืนต่อไปถึงขั้นแต่งงานกัน หรือร้างราในวัยผู้ใหญ่

ลูชา จันท์เอม (2520: 215-216) กล่าวว่า ความสนใจของวัยรุ่น มีประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

1. สนใจกีฬาที่เล่นเป็นทีมและกิจกรรมที่ทำได้เป็นกลุ่ม ซึ่งทั้งสองเพศต่างให้ความสนใจในกิจกรรมหรือกีฬาที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ วัยรุ่นชายเริ่มมีร่างกายและพลังงานที่เอื้อให้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องใช้แรง และมีความสามารถเล่นกีฬากลางแจ้งได้หลายอย่าง ฉะนั้นวัยรุ่นชายจึงสนใจการเล่นและการเป็นนักกีฬาอย่างจริงจัง สำหรับวัยรุ่นหญิงไม่มีแรงขับพอที่จะเล่นกีฬาได้เหมือนกับวัยรุ่นชาย กิจกรรมที่วัยรุ่นหญิงสนใจส่วนใหญ่ จึงเป็นงานด้านเย็บปักถักร้อย งานฝีมือ งานครัว งานประดิษฐ์ตกแต่ง รวมทั้งงานที่สามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพระบายสี การแต่งเรื่อง ฯลฯ ส่วนกีฬาจะเล่นก็เฉพาะเมื่อจำเป็นเท่านั้น

2. สนใจการอ่านหนังสือ เล่นดนตรี ดุทีวี และฟังวิทยุ รายการที่ชอบ จึงแสดงออกถึงความสนใจ ซึ่งส่วนใหญ่ วัยรุ่นชายจะชอบกีฬา ส่วนวัยรุ่นหญิงมักจะชอบเรื่องคารา และเรื่องต่างๆ ที่จบลงด้วยดี

3. สนใจความแตกต่างระหว่างเพศ ส่วนใหญ่ในวัยนี้วัยรุ่นชายจะเริ่มสนใจวัยรุ่นหญิง และเริ่มอยากรู้อยากเห็นเรื่องเพศอย่างจริงจัง ซึ่งถ้าได้เรียนรู้ในทางที่ไม่ถูกต้อง จะทำให้พวกเขาประหลาดผิดทางเพศได้ง่ายๆ

4. สนใจในอาชีพ ภัยประสงคจะวางอนาคตให้ตัวเองฟังตนเองได้และเป็นที่ยอมรับเสมือนว่าเป็นผู้ใหญ่

ปราณี รามสูต (2528: 215-216) ได้ศึกษาและรวบรวมความคิดเห็นของนักจิตวิทยา สรุปได้ว่า ความสนใจของวัยรุ่น มีดังนี้

1. ความสนใจเกี่ยวกับลักษณะทางกายอนามัยส่วนบุคคล น้ำเสียง และเสื้อผ้า ซึ่งวัยรุ่นส่วนใหญ่เริ่มพิถีพิถัน และให้ความสนใจกับเรื่องนี้มากเป็นพิเศษ เช่น เริ่มใช้เวลาวางเฉพะการอาบน้ำขัดสิดวีรณอย่างเคียวทีละนานว เริ่มใช้เครื่องสำอาง เริ่มเปรียบเทียบลักษณะของตัวเองกับเพื่อน ฯลฯ

2. ความสนใจเกี่ยวกับการพูดและการเขียน วัยรุ่นชายและหญิงเริ่มสนใจที่จะแสดงความสนใจและความคิดเห็นของตัวเอง ซึ่งหัวข้อที่มักจะนำมาพูดกันมากที่สุด ในวัยรุ่นชาย ได้แก่ เรื่องกีฬา กิจกรรมที่ร่งเรียน การมีนัด เรื่องจากหนังสือที่อ่าน วิทยุที่ฟัง หรือรายการโทรทัศน์ที่ได้ดูมา

ส่วนวัยรุ่นหญิง ได้แก่ เรื่องการมีนัด เรื่องเสื้อผ้า หนังสือ เรื่องของวัยรุ่นหญิงกลุ่มอื่น เรื่องกิจกรรม งานเลี้ยงสังสรรค์ ฯลฯ

3. ความสนใจในการศึกษา วัยรุ่นมักจะสนใจการศึกษาเล่าเรียนที่เป็กรอกาสาให้เป็นตัวของตัวเองมากที่สุด ยิ่งถ้าเขามีพัฒนาการทางสติปัญญาระดับสูง มีประสบการณ์ที่เป็นทุนเดิมมาดี และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอยู่ด้วยแล้ว วัยรุ่นจะยิ่งเรียนได้ดี และมีกำลังใจแสวงหาโอกาสให้ได้รับความสำเร็จด้านการเรียนสูงขึ้น ดังนั้นจึงเป็นช่วงเหมาะสมที่จะสร้างแรงจูงใจให้วัยรุ่นเกิดความอยากเรียน อยากรู้อยากเห็น รวมทั้งชักนำให้เขาสนใจที่จะพัฒนาตัวเองไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

4. ความสนใจในกิจกรรมสังคมที่ทาร่วมกับเพื่อน อาทิ กิจกรรมการเลี้ยงสังสรรค์ การมีนัด การเต้นรำ ฯลฯ

5. ความสนใจทางด้านนันทนาการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน กล่าวคือ

5.1 ด้านการเล่นเกมและกีฬา ซึ่งวัยรุ่นส่วนใหญ่จะสนใจอยู่มาก เพราะกำลังสอดคล้องกับสภาวะทางกายที่ต้องการการเคลื่อนไหวไม่อยู่นิ่ง ดังนั้นการเล่นเกมและกีฬานี้ ไม่ว่าวัยรุ่นคนนั้นจะมีระดับสติปัญญาที่ดีหรือไม่ ต่างกันแค่ไหน ทุกคนมีสิทธิ์สนใจกิจกรรมด้านนี้ได้พอๆกัน

5.2 ด้านการฟังวิทยุ ดูทีวี เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่วัยรุ่นทั้งชายและหญิงให้ความสนใจ แตกต่างกันไปตามเนื้อหา ุคยวัยรุ่นหญิงมักจะสนใจเนื้อหาประเภทโรแมนติก ส่วนวัยรุ่นชายสนใจเนื้อหาประเภทลึกลับ ตื่นเต้นผจญภัย

5.3 ด้านการอ่านหนังสือและนิตยสารสิ่งพิมพ์ เป็นกิจกรรมที่มักจะ

ได้รับความสนใจแตกต่างกันตามระดับสติปัญญา เพศ วัย และฐานะทางเศรษฐกิจงาน
ครอบครัวของวัยรุ่นแต่ละคนเสมอ

6. ความสนใจการทำงาน วัยรุ่นส่วนใหญ่มักจะชอบทำงาน ถ้าหากงาน
นั้นเป็นงานที่เขาเลือกทำเองโดยไม่มีคำสั่งจากใคร หรือเป็นงานที่เขารู้สึกว่าเขา
สนใจมากกว่างานอื่นใด ตัวอย่างเช่น การทำงานพิเศษในช่วงปิดเทอมของวัยรุ่น
เป็นต้น

7. ความสนใจในการเลือกอาชีพ วัยรุ่นทุกคนเริ่มให้ความสนใจในการ
เลือกอาชีพ โดยอาชีพที่แต่ละคนเลือกนั้นจะแตกต่างกันไปตามอิทธิพลของการได้เห็น
หรือได้ใกล้ชิดกับการทำงานอาชีพของสมาชิกในบ้าน และทัศนคติของกลุ่มเพื่อน

จากลักษณะความสนใจของวัยรุ่นที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า กิจกรรม
นั้นหน่าการประเภทหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากวัยรุ่นอยู่เสมอ คือ การอ่านหนังสือ
ทั้งนี้เพราะ การอ่าน :

- : เป็นหัวใจของการเรียนรู้
- : เป็นบ่อเกิดของความรู้ ความคิด ความฉลาด และมีคุณค่า
อย่างมากต่อวิถีทางการดำเนินชีวิต
- : ช่วยให้ได้พบสิ่งแปลกกว่าใหม่ ช่วยให้ได้ฝึกคิด วิเคราะห์
เรื่องราว หาเหตุผล สอนให้รู้จักแนวความคิด เล่ห์
เหลี่ยมของมนุษย์ ซึ่งแม้ว่าจะไม่ได้เกิดขึ้นกับตัวเอง ก็
อาจจะเกิดกับผู้อื่น หรือถือเป็นอุทาหรณ์ให้แนวความคิดในการ
ดำรงชีวิตที่ดี
- : เป็นสื่อที่ช่วยพัฒนาความคิดของเด็กให้ก้าวหน้า ฉลาดรอบ
รู้ เสริมสร้างจินตนาการ ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
- : ฯลฯ ซึ่งคุณสมบัติของการอ่านทั้งหมดนี้ ล้วนตอบสนอง

ต่อลักษณะความอยากรู้อยากเห็น และกำลังอยู่ในช่วงระหว่าง "ดูคิสิ่งต่างวอย่าง
กระหาย" ได้เป็นอย่างดี ประกอบกับธรรมชาติอย่างหนึ่งที่เด็กวัยนี้มี คือ ไม่ชอบ
ให้ใครมาสอนอะไรตรงๆ ด้วยแล้ว การอ่านหนังสือ นิยายสาร หรือสิ่งพิมพ์ จึง
เป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจจากวัยรุ่นมากไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความสนใจด้านอื่นๆ

ดังนั้น การวิจัยเกี่ยวกับหนังสือที่เด็กวัยรุ่นอ่านและสนใจ เช่นการวิจัย

ในครั้งนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เรื่องความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นไว้ เป็นพื้นฐาน แต่เนื่องจากลักษณะความสนใจโดยทั่วไปของวัยรุ่นนั้น เริ่มมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดระหว่างวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง (Crow & Crow 1956: 204) การศึกษาเรื่องความสนใจในการอ่าน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งจึงไม่อาจศึกษาเป็นภาพรวมเกี่ยวกับลักษณะความสนใจของวัยรุ่นทั้งหมดได้ แต่ต้องแยกออก เป็นการศึกษาความสนใจของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. วัยรุ่นหญิงชอบอ่านหนังสือมากกว่าวัยรุ่นชาย แต่วัยรุ่นชายมีความสนใจในการอ่านกว้างกว่า จึงอ่านหนังสือได้มากประเภทกว่าวัยรุ่นหญิง

2. วัยรุ่นชายไม่ชอบอ่านเรื่องแบบวัยรุ่นหญิง กล่าวคือ วัยรุ่นชาย มักจะชอบเรื่องที่มีลีลาฉับไว เคลื่อนไหวได้เร็ว กูรูนแรง เอาจริงเอาจัง โดยเฉพาะเรื่องประเภทการต่อสู้ ผจญภัย และเรื่องในเชิงวิทยาศาสตร์

ส่วนวัยรุ่นหญิง มักจะชอบเรื่องที่มีลีลาอ่อนโยน นุ่มนวล โรแมนติกชวนให้เกิดจินตนาการ เช่น เรื่องความรัก

3. วัยรุ่นชายไม่ชอบอ่านเรื่องประเภทที่มีลักษณะแบบผู้หญิงๆ มักจะชอบเรื่องที่เหมาะสมกับเพศและวัยของตัวเอง ส่วนวัยรุ่นหญิง ชอบอ่านเรื่องทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเรื่องของผู้ชาย หรือเรื่องที่อยู่ในระดับที่เกินวัยกว่าตัวเอง

(รัญจวน อินทรกำแหง 2517: 98-99, ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ 2523: 29 และหทัย ดันหยง 2525: 92)

ความสนใจในการอ่านนั้นนอกจากจะแตกต่างกันไปตามเพศของวัยรุ่นแล้ว กิจกรรมนันทนาการด้านการอ่านนี้ ยังแตกต่างกันไปด้วยปัจจัยทางด้านระดับสติปัญญา อายุ ฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว รวมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น การบอกรับหนังสือและสิ่งพิมพ์ประจำบ้าน ฯลฯ อีกด้วย (ปราณี รามสูต 2528: 62-63) ดังนั้นการวิจัย หรือการศึกษาใดๆที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านหนังสือของวัยรุ่น จึงต้องพิจารณาตัวแปรเหล่านี้ควบคู่กันไปด้วย

สำหรับประเภทของหนังสือและคุณลักษณะอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านของวัยรุ่นนั้น ผู้วิจัยพบว่า มีงานวิจัยอยู่เป็นจำนวนมากที่ได้เคยทำการศึกษาเอาไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

วาสนา วีรพลิน (2503) ได้ทำการศึกษาประเภทของหนังสือที่เด็กวัยรุ่นสนใจ โดยสอบถามจากนักเรียนชายและหญิงในระดับมัธยมศึกษา (ม.4-ม.6) พบว่า ประเภทของหนังสือและเนื้อเรื่องที่อยู่ในความนิยมของเด็กวัยรุ่นไทย คือ

1. หนังสือนวนิยายและวรรณคดีไทย โดยเด็กหญิงได้ให้ความสนใจกับเรื่องความรัก และเรื่องชีวิตเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่เด็กชายสนใจเรื่องประเภทการผจญภัย สืบสวนสอบสวน

2. หนังสือประเภทความรู้ ซึ่งเด็กชายมักจะให้ความสนใจเรื่องวิทยาศาสตร์ ส่วนเด็กหญิงมักจะให้ความสนใจเรื่องอิงประวัติศาสตร์

3. หนังสือสารคดี เด็กชายจะให้ความสนใจกับสารคดีทั่วไป ในขณะที่เด็กหญิงสนใจสารคดีเชิงชีวประวัติ เป็นส่วนใหญ่

ต่อมาในปี พ.ศ. 2508 สมศรี เทพนุกูล ได้ทำการศึกษาเรื่องเดียวกัน แต่ใช้กลุ่มตัวอย่างต่างโรงเรียนกัน ได้ข้อค้นพบเหมือนกันว่า หนังสือที่เด็กชอบอ่านประเภทหนึ่ง ได้แก่ หนังสือเชิงวิชาการ โดยนักเรียนชายจะชอบอ่านหนังสือวิทยาศาสตร์ ส่วนนักเรียนหญิงจะอ่านหนังสือประเภทประวัติศาสตร์ เป็นอันดับแรกเหมือนกัน ส่วนหนังสือประเภทนวนิยาย พบว่านักเรียนชายชอบอ่านเรื่องผจญภัยเป็นอันดับแรก ในขณะที่นักเรียนหญิง ชอบอ่านเรื่องแปล และสุภาณิต เกี่ยวกับความรัก หรือชีวิต เช่นเดียวกัน นอกจากนั้นแล้วยังพบว่า นักเรียนทั้งชายและหญิงชอบอ่านหนังสือภาษาไทยมากกว่าภาษาอื่น และชอบอ่านคำประพันธ์ร้อยแก้วมากกว่าร้อยกรอง โดยหนังสือที่ชอบมากที่สุดเป็นอันดับแรกของแต่ละประเภท คือ หนังสือความรู้รอบตัว หลักพุทธศาสนา คณิตศาสตร์ หนังสือเกี่ยวกับกิริยามารยาทานสังคม การ์ตูนอิงประวัติศาสตร์ และชอบอ่านข่าวทั้งในและนอกประเทศจากหนังสือพิมพ์เป็นอย่างมากอีกด้วย

ปี พ.ศ. 2514 ด้ธมา อาษาารัฐ ด้สำรวจความสนใจต่อวรรณกรรม ประเภทต่างๆของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง ทั้งในพระนครและต่างจังหวัด ผลการสำรวจยังคงเหมือนเดิมคือ วรรณกรรมที่เด็กวัยรุ่นสนใจ เรียงจากมากไปน้อยตามระดับลงไป ได้แก่ หนังสือประเภทสารคดี บทความรู้ นวนิยาย ซึ่งนอกจาก 3 ประเภทนี้แล้ว ยังขยายข้อความรู้ต่อไปว่า หนังสือที่เด็กวัยรุ่นสนใจเป็นอันดับต่อไป คือ เรื่องสั้น เรื่องที่แปลจากวรรณกรรมต่างประเทศ นิทาน ร้อยกรอง บทละคร และเสภา โดยสารคดีที่ได้รับความนิยมสูงสุด คือ สารคดีท่องเที่ยว และสารคดีการเมือง ส่วนสารคดีด้านความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรม ธุรกิจ การค้า และการเกษตรนั้นได้รับความสนใจน้อย

หลังจากนั้น ทองประดับ ลิ้มตระกูล ประไพศรี วิสัยจร พิชัย เทพนมิตร เพชรชัย สี่เพญญ์ มนุ นิมพิบูลย์ มารศรี ศรีทศายุธ อรุณศรี ภาลัง เอกรินทร์ สุนทรพงศ์ และเอี่ยมพร ชัยพิพัฒน์ (2516) ด้ร่วมกันทำการศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของเด็กระดับมัธยมศึกษา (ม.ศ.1-5) ทั่วประเทศ พบว่านักเรียนอายุ 13-14 ปีส่วนใหญ่ สนใจอ่านหนังสือหลายประเภท โดยชอบหนังสือที่ให้ความเพลิดเพลินมากกว่าหนังสือวิชาการ อาทิ เรื่องตลกขบขัน การท่องเที่ยวผจญภัย นกสืบ เรื่องอิงประวัติศาสตร์ เรื่องวิทยาศาสตร์ มากกว่าเรื่องอื่นว แต่เมื่อเด็กโตขึ้น (อายุ 15-18 ปี) ความสนใจอ่านหนังสือจะน้อยประเภทลง และจะสนใจอ่านหนังสือประเภทวิชาการมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบตามเพศ พบว่า นักเรียนชายสนใจหนังสือมากกว่าประเภทที่นักเรียนหญิง และสนใจหนังสือที่ให้ความรู้มากกว่าความเพลิดเพลิน ในขณะที่นักเรียนหญิงจะสนใจหนังสือทั้งสองประเภท สำหรับองค์ประกอบต่างๆที่มีผลต่อความสนใจในการอ่านของวัยรุ่น ได้แก่ อายุ เพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ฯลฯ

ปี พ.ศ. 2518 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ก็เพิ่มข้อมูลในเรื่องนี้ให้มากขึ้น โดยได้ดำเนินการสำรวจความสนใจและรสนิยมการอ่านของทั้งเด็กและเยาวชนไทย พร้อมทั้งทำการประเมินและหาเหตุผลว่า เด็กนิยมอ่านหนังสือ

สื่อประเภทใด และทำไมจึงชอบ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาชอบอ่านนิทานและนวนิยายมากที่สุด เช่นเดียวกัน วัตถุประสงค์ของหนังสือที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายชอบอ่านรองลงไป ได้แก่ หนังสือการ์ตูน หนังสือพิมพ์ วารสารคดี และหนังสือที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ต่างๆ ส่วนหนังสือที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชอบอ่านรองลงไป คือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร-วารสาร หนังสือการ์ตูน และหนังสือเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เด็กทั้งสองระดับสนใจการอ่านหนังสือ คือ การดูภาพยนตร์จากโรงภาพยนตร์ รวมทั้งการดูภาพยนตร์จากโทรทัศน์ ความความสนใจของเด็กหรือผู้ใกล้ชิดกับเด็ก นอกจากนั้นอิทธิพลของครู บรรณารักษ์ ครูประจำวิชา ตลอดจนการอ่านบทวิจารณ์หนังสือหรือวารสาร จะมีผลต่อการพัฒนาความสนใจร่วมด้วยเมื่อเด็กโตขึ้น

ในปี พ.ศ. 2519 ยุพา รัชติกเสถียร ได้ทำวิจัยเรื่องความนิยมอ่านวรรณกรรมร่วมสมัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลวิจัยพบว่า นักเรียนทั้งชายและหญิงนิยมอ่านวรรณกรรมทุกประเภท เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนชายและหญิงมีความสนใจวรรณกรรมประเภทและเรื่องแตกต่างกันไป กล่าวคือ นักเรียนชายมักจะชอบวรรณกรรมประเภทบทความ และสารคดีเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์มากกว่านักเรียนหญิง ส่วนนักเรียนหญิงชอบอ่านวรรณกรรมประเภทนิยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ ร้อยกรองและกวีนิพนธ์มากกว่านักเรียนชาย

ปี พ.ศ. 2523 ประดิษฐ์ คัมภีร์มัย ได้ทำการสำรวจความสนใจของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาอีกครั้ง รวมทั้งได้ทำการศึกษาความสนใจในการอ่านของอาจารย์และบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนร่วมไปด้วย ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ นักเรียน และบรรณารักษ์ ส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และเพื่อหาความเพลิดเพลินผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นหลัก วัตถุประสงค์ของนักเรียนและบรรณารักษ์ ชอบอ่านและนิยมซื้อมากที่สุด คือ หนังสือประเภทความรู้ทั่วไป นวนิยาย และหนังสือสารคดี เช่นเดียวกับข้อค้นพบในการวิจัยก่อนว่า หนังสือเหล่านี้จะต้องเป็นหนังสือที่ทันแนวความคิดที่ดี สมเหตุสมผล มีวิธีการเขียนที่น่าสนใจ มีรูปแบบที่แข็งแรงถาวร ขนาดไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์

ธรรมดา มีภาพประกอบที่ชัดเจน สวยงาม มีจำนวนพอเหมาะกับเนื้อหา และราคาอย่างสูงต้องไม่เกิน 30 บาท

นอกจากการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจในการอ่านหนังสือทั่วๆไปของวัยรุ่นที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว มีงานวิจัยอีกส่วนหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับความสนใจในการอ่านหนังสือ เฉพาะประเภท ซึ่งส่วนใหญ่คือ การอ่านหนังสือพิมพ์ โดยรายละเอียดของการวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งหมด มีดังนี้

จณณวัฒน์ กิติเวช (2509) ได้สำรวจความสนใจและความคิดเห็นที่เยาวชนไทยในระดับมัธยมศึกษามีต่อหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า เยาวชนไทยส่วนใหญ่มีความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันน้อยมาก โดยเฉพาะวัยรุ่นชั้นเรียนจริงเรียน และระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ต่างมีผลต่อความสนใจเพียงเล็กน้อย แตกต่างไปจากข้อค้นพบของการวิจัยที่ผ่านวมา อย่างไรก็ตาม เยาวชนไทยส่วนใหญ่ก็ยังคงมีทัศนคติที่ดีต่อหนังสือพิมพ์รายวันว่า ทำให้เกิดผลดีต่อผู้อ่านมากกว่าผลเสีย

ในปี พ.ศ. 2512 ถาวร ศิลกคุณานันท์ ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อข้อความข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน โดยส่วนหนึ่งได้ศึกษาถึงเรื่องความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันเอาไว้ ซึ่งข้อค้นพบที่ได้ ก็เหมือนกับการวิจัยทั่วๆไปกล่าวคือ นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน โดยนักเรียนชายมักจะอ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำมากกว่านักเรียนหญิง คอลัมน์ที่นักเรียนต่างสนใจมากที่สุด ได้แก่ คอลัมน์การ์ตูน รองลงไป คือ ข่าว ซึ่งประเภทของข่าวที่นักเรียนชายสนใจมากที่สุดคือ ข่าวกีฬา ขณะที่นักเรียนหญิงมักจะสนใจข่าวการบันเทิงและข่าวเกี่ยวกับกุลสตรี เป็นส่วนใหญ่

ข้อค้นพบในส่วนนี้ทั้งหมด สอดคล้องกับการวิจัยของชัยยงค์ ตำนสุนทรวงศ์ (2513) ที่ได้สำรวจความสนใจที่มีต่อข่าวและคอลัมน์ต่างๆ ในหนังสือพิมพ์รายวันของนักเรียนชั้น ม.ศ.4-6 แต่ต่างจริงเรียนกัน พบว่า นักเรียนชายอ่านหนังสือพิมพ์ เป็นประจำมากกว่านักเรียนหญิง โดยนักเรียนทั้งชายและหญิงต่างสนใจอ่าน

ข่าวประเภทต่างๆ และคอลัมน์ที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิงมากที่สุด เหมือนกัน นอกจากนั้นยังมีข้อสรุปเพิ่มเติมอีกว่า นักเรียนส่วนใหญ่ต่างเห็นว่า การอ่านหนังสือพิมพ์ ทำให้ได้รับประโยชน์ในด้านต่างๆ อาทิ ช่วยเสริมการเรียนรู้ ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และช่วยให้เป็นคนที่ยึดมั่นต่อเหตุการณ์

กล่าวโดยสรุป หนังสือที่ได้รับความสนใจจากวัยรุ่นนั้น ได้แก่ หนังสือประเภทการ์ตูน หนังสือพิมพ์ หนังสือสารคดี หนังสือเชิงวิชาการ นวนิยายวรรณคดีไทย นิยายสารหรือวารสารบันเทิง และบทร้อยกรอง กวีนิพนธ์ต่างๆ โดยหนังสือประเภทนวนิยาย วัยรุ่นชาย มักจะสนใจอ่านเรื่องผจญภัย เรื่องลึกลับประเภทสืบสวนสอบสวน ในขณะที่วัยรุ่นหญิงจะสนใจอ่านเรื่องความรัก และชีวิต

ส่วนหนังสือเชิงวิชาการ วัยรุ่นไทยจะสนใจอ่านเรื่องวิทยาศาสตร์ แต่วัยรุ่นหญิงสนใจเรื่องอิงประวัติศาสตร์

แรงจูงใจสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นสนใจอ่านหนังสือ คือ ภาพยนตร์ต่างๆ

ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของวัยรุ่น ได้แก่ ระดับอายุ เพศ ระดับการศึกษา ระดับสติปัญญา และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

ตอนที่ 2 ความหมายและประเภทของหนังสือการ์ตูน

คำว่า การ์ตูน ที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในภาษาไทยนั้น มีความหมายที่อาจเป็นไปได้อยู่ 2 อย่าง กล่าวคือ

1. การ์ตูนธรรมดา หรือภาพการ์ตูน
2. การ์ตูนเรื่อง

การ์ตูนธรรมดา (Cartoon) หรือที่บางคนเรียกว่า ภาพการ์ตูน คำนี้มาจากคำในภาษาอิตาลีเขียนว่า คาร์ทอน ซึ่งตรงกับรากศัพท์ในภาษาละตินว่า คาร์ตา

ประยูร จรรยาวงศ์ (2510; 10) กล่าวว่า ภาพการ์ตูน หมายถึง ภาพที่แทนภาพริ้วเย็บ ภาพที่ไม่เหมือนของจริง จะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของก็ได้ ที่วิกลวิกาล ผิดไปจากภาพธรรมดา

มันมาส ชาวลิต (2520; 16) ได้ให้ทัศนะที่ตนเองมีต่อคำว่าการ์ตูน ว่า การ์ตูน หมายถึง ภาพที่เขียนลักษณะต่างๆให้ผิดเพี้ยนไปจากความจริง หรือเขียนเพื่อเน้นลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ที่ผู้เขียนต้องการเอาไปเปรียบเทียบ

จรุณี เพชรมณี (2523; 135) เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้ให้ความหมายของคำนี้เอาไว้ว่า การ์ตูน หมายถึง ภาพที่เขียนขึ้นอย่างง่ายแสดงลักษณะเด่นในคน สัตว์ หรือสิ่งของ เพื่อให้ผู้ดูเข้าใจความหมายและเรื่องราวต่างๆที่สอดแทรกอยู่ภายในได้อย่างรวดเร็ว และง่ายกว่าการบรรยายโดยใช้ตัวอักษรเพียงอย่างเดียว

สารานุกรมเวิลด์บุ๊ก (The World Book Encyclopedia อ้างใน สมิตรา ทรงสิทธิ์ 2530; 82) ได้ให้ความหมายของคำนี้ไว้ว่า เป็นการวาดภาพเพื่อแสดงความคิดด้วยภาพลายเส้นง่ายๆ ส่วนมากมักจะวาดให้เห็นความจริง และอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นไปไม่ได้ เพื่อต้องการให้เกิดความขบขัน

ดังนั้น ภาพการ์ตูน จึงหมายถึง ภาพวาดลายเส้นง่ายๆของคน สัตว์ สิ่งของหรืออะไรก็ได้ ที่วาดให้ไม่เหมือนจริงผิดไปจากธรรมดา โดยมีจุดหมายเพื่อ มุ่งล้อเลียน เสียดสี หรือประชดประชัน และสร้างความขบขันให้กับผู้อ่าน

ส่วนการ์ตูนเรื่อง (Comic) หรือภาพขวนขัน

จรุณี เพชรมณี (2523; 139) ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า เป็นภาพการ์ตูนที่วาดขึ้นอย่างง่ายๆ ไม่เน้นในรายละเอียด เรียงต่อกันเป็นชุดและมีถ้อยคำบรรยายประกอบตามเนื้อเรื่อง

วริษะ ลิริสิงห์ (2523; 20) ให้นิยามของคำนี้ว่า เป็นการเล่าเรื่องด้วยภาพ ซึ่งในแต่ละภาพจะต้องมีการเรียงลำดับการกระทำตามลำดับก่อนและหลัง และคงบุคลิกของตัวละครเอาไว้ตั้งแต่ต้นจนจบ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527; 95) ได้กล่าวถึงความหมายของการ์ตูนเรื่องว่า เป็นการเล่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆต่อเนื่องกันไปตามลำดับ โดยใช้ภาพการ์ตูน

สุมิตรา ทรงสัจย์ (2530; 82) กล่าวว่า การ์ตูนเรื่อง หมายถึง การ์ตูนธรรมดาหลายภาพ ซึ่งจัดลำดับเรื่องราวให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นเรื่องราวอย่างสมบูรณ์

วิททิช และ ชุลเลอร์ (Wittich & Schuller 1962: 154-155) ให้ความหมายของ Comics ว่า คือรูปแบบของภาพการ์ตูนที่มีบุคลิกเดียวกัน แสดงบทบาทเป็นเรื่องราวต่อเนื่องกัน ที่เขียนขึ้นเพื่อสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้อ่าน

ดังนั้น การ์ตูนเรื่อง จึงหมายถึง ภาพการ์ตูนที่วาดอย่างง่ายๆโดยแต่ละภาพมีความสัมพันธ์กันและคงบุคลิกของตัวละครไว้ได้เหมือนกัน นำมาเรียงลำดับต่อเนื่องกันเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆอย่างสมบูรณ์

ด้วยเหตุนี้ หนังสือการ์ตูน จึงหมายถึง หนังสือที่นำเอาภาพการ์ตูน หรือการ์ตูนเรื่อง มาพิมพ์รวมเป็นเล่ม

แต่เนื่องจาก ภาพการ์ตูน นั้นมักจะเป็นการ์ตูนที่ปรากฏอยู่ตามหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสารประเภทวิจารณ์ข่าวการเมือง ดังนั้น หนังสือการ์ตูนโดยทั่วๆไป จึงหมายถึง หนังสือการ์ตูนเรื่อง เป็นส่วนใหญ่

ประเภทของหนังสือการ์ตูน จึงได้แก่

1. Comic Book หรือ Funnies หมายถึง การ์ตูนเรื่องที่เฉลง

ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ หรือหนังสือหัวๆมาแล้ว นำมารวมเล่มตีพิมพ์ใหม่อีกครั้งหนึ่ง แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

1.1 Comic book ชนิดที่มีข้อความบรรยายไว้ข้างบนหรือข้างล่างภาพ

1.2 Comic book ชนิดบรรจุคำพูดลงในภาพ

2. Comic Strips หรือที่นิยมเรียกกันว่า การ์ตูนช่อง หมายถึง การ์ตูนเรื่องที่มีลักษณะเป็นภาพหลายภาพเรียงติดต่อกัน พิมพ์ลงในหนังสือต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ หรือ แผ่นปลิว เป็นต้น

3. Comic Magazine หมายถึง นิตยสาร หรือวารสารที่ตีพิมพ์การ์ตูนเรื่อง

ตอนที่ 3 ประวัติของการ์ตูนและหนังสือการ์ตูนในประเทศไทย

การเขียนภาพการ์ตูนไทยนั้น เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ครั้งรัชสมัยของรัชกาลที่ 3 หรือรัชกาลที่ 4 แต่เนื่องจากคำว่าการ์ตูนยังเป็นศัพท์ใหม่ที่ไม่มีใครรู้จัก จึงไม่เคยมีการบันทึกเอาไว้ว่า การ์ตูนเริ่มมีขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่สมัยนี้แล้ว จนกระทั่งรัชสมัยในรัชกาลที่ 6 การ์ตูนจึงเริ่มเป็นที่รู้จัก ทั้งนี้เพราะพระองค์ทรงสนพระทัยการวาดภาพการ์ตูนมาก จึงทรงส่งเสริมและชักชวนให้คนไทยหันมาสนใจวาดภาพการ์ตูนกันอย่างจริงจัง ผลงานการเขียนภาพการ์ตูนโดยฝีมือคนไทย และนักเขียนภาพการ์ตูนส่วนใหญ่จึงได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก

แต่พอเข้าสู่รัชสมัยในรัชกาลที่ 7 การ์ตูนไทยก็ต้องซบเซาลง เนื่องจากเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จนกระทั่งเกิดปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 การ์ตูนไทยจึงได้กลับมีบทบาทขึ้นมาใหม่อีกวาระหนึ่ง เพราะรัฐบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตัวเองได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการเขียนภาพการ์ตูนประเภทล้อเลียนบุคคลและเสียดสีการเมืองไทยในช่วงนี้จึงมีอยู่มาก แต่ในระยะหลังการเขียนภาพการ์ตูนนี้มักจะเอาเรื่องที่เกิดขึ้นเลขขอบเขตหรือลามปามมากเกินไปมาล้อเลียน รัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายมาควบคุม ทำให้การเขียนการ์ตูนประเภทนี้ลดน้อยลง เริ่มหันไปนิยมเขียนภาพการ์ตูนประกอบเรื่องในวรรณคดี และ

การ์ตูนแบบอื่นแทน

หลังจากนั้น การ์ตูนไทยก็ดีขึ้นเรื่อยๆ มีการ์ตูนในรูปแบบใหม่ ๆ มีการจัดทำเป็นหนังสือ ฯลฯ จนอาจจะเรียกได้ว่าเป็นยุคทองของวงการการ์ตูนไทยอีกครั้งหนึ่ง กระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ความนิยมต่าง ๆ จึงได้เปลี่ยนแปลงไป การเขียนการ์ตูนไทยที่เคยได้รับความนิยม กลับไม่มีใครสนใจอีกเลย จนปี พ.ศ. 2495 พิมพ์ ภาพสีห์ ก็ปลุกความหวังให้กับวงการการ์ตูนไทยอีกครั้ง เมื่อริเริ่มจัดทำหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก ชื่อ ตุ๊กตา ออกมาจากนาย อดิศักดิ์ อดิศักดิ์ ส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องในครอบครัว บปรากฏว่าได้รับความนิยมจากผู้อ่านทุกเพศ ทุกวัย จนทำให้มีการ์ตูนไทยในแนวนี้ออกตีตามากอีกมากมาย เช่น การ์ตูนหนูเจ้าเบบี๋ และชัยพดกษการ์ตูน เป็นต้น

นับจากช่วงนี้เป็นต้นมา การ์ตูนไทยก็มีวิวัฒนาการที่ดีขึ้นมาเรื่อยๆ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2500 ความนิยมนการ์ตูนไทยจึงเริ่มเสื่อมลง เมื่อภาพยนตร์การ์ตูนจากต่างประเทศทั้งของฝรั่งและญี่ปุ่น เริ่มเข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทย โดยครองความสนใจจากเด็กส่วนใหญ่ทุกเพศ และทุกวัยไว้ได้ทั้งหมด แนวโน้มของการ์ตูนไทยจึงได้พยายามเปลี่ยนแปลงไปให้ทันกับยุคสมัย และทิศทางความสนใจของผู้อ่าน แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ

ในช่วงแรก เนื่องจากผู้อ่านส่วนใหญ่มักจะให้ความสนใจกับเรื่องราวประเภทอกินหาร เจ้าชาย และเรื่องของวิเศษต่างๆ ซึ่งเป็นอิทธิพลของการ์ตูนฝรั่ง การ์ตูนไทยในช่วงนี้จึงได้เลียนแบบเค้าโครงเรื่องดังกล่าว เช่น เรื่อง เจ้าชายผมทอง อัศวินสายฟ้า ปวีพิเศษ ฯลฯ แต่ปรากฏว่าได้รับความนิยมจากผู้อ่านน้อยมาก ทั้งนี้เพราะการดำเนินเรื่อง ตัวละคร ตลอดจนคติสอนใจต่างๆ ยังคงเป็นการ์ตูนไทยแบบเดิมๆ นั้นเอง

ในช่วงหลัง การ์ตูนไทยยังไม่ได้รับความนิยมจากผู้อ่าน นักเขียนการ์ตูน ผู้จัดพิมพ์ก็ถูกภาวะเศรษฐกิจกดดันจนไม่อาจจะยื่นหยัดต่อผู้ และยึดถือการเขียนหรือจัดทำการ์ตูนเป็นอาชีพหลักต่อไปได้ การ์ตูนไทยที่ยังคงเหลือจึงเป็นเพียงผลงานของนักเขียนสมัครเล่น แนวการเขียนจึงไม่เน้นถึงความประณีตหรือสาระที่ผู้อ่านจะได้ แต่จะเป็นเรื่องทางหยาบฉวย ลามกอนาจาร เรื่องผี หรือส่อไปใน

ทางผู้สาว เป็นส่วนใหญ่ เช่น การ์ตูนเล่มละบาท อาทิ เรื่องผีแตกอก นางพราหมณ์
 แค้น วิญญาณวิปริต ฯลฯ และการ์ตูนพวกชาชัง เป็นต้น ซึ่งเป็นทั้งอันตรายและ
 พิษภัยต่อผู้ที่ยังนิยมอ่านการ์ตูนไทยเป็นอย่างมาก แม้จะมีการห้าม การจับกุม รวมทั้ง
 การรณรงค์ด้วยวิธีการต่างๆ แต่การ์ตูนนี้ยังคงมีอยู่เสมอ

การ์ตูนอีกประเภทหนึ่งซึ่งเริ่มมีขึ้นในสมัยนี้ และเป็นการ์ตูนที่ดึงดูดความ
 สนใจของผู้อ่านส่วนใหญ่ไปจากการ์ตูนไทยจนถึงในปัจจุบัน คือ การ์ตูนญี่ปุ่น ซึ่งแต่
 แรกก็เป็นภาพยนตร์การ์ตูนทางโทรทัศน์ ประเภทสัตว์ประหลาดแปลงร่างได้ เช่น
 เรื่องจักรวาล เอ็มคแดง ซาจับก้าหุ่นกายสิทธิ์ และเพราะความแปลกแหวกแนว
 กว่าเนื้อหาของการ์ตูนอื่นๆ เด็กส่วนใหญ่จึงทั้งดู ทั้งอ่าน และเลียนแบบทำตามจน
 เกิดอันตราย ความสนใจก็ลดลงไประยะหนึ่ง ภายหลังก่อนเมื่อ ใจเรมอน นำความ
 รู้เชิงวิทยาศาสตร์มาสอดแทรกกับลักษณะอันเป็นนิยาย ความต้องการ ความสนใจ
 และความใฝ่ฝันทั้งหลายของเด็กๆ อีกทั้งให้คติเตือนใจที่แตกต่างไปจากแนวการ์ตูน
 เดิมๆ การ์ตูนนี้ก็กลับมากับความสนใจอย่างมากอีกครั้ง และคราวนี้ไม่ใช่เพียง
 เด็กๆ จะสนใจเท่านั้น หากรวมไปถึงผู้ใหญ่ด้วย และแม้ว่าใจเรมอนจะจบชุดไปนาน
 แล้ว แต่ความสนใจในการ์ตูนญี่ปุ่นของสังคมไทยมิได้เสื่อมลงไปแม้แต่น้อย ตรงกัน
 ข้ามกลับยิ่งได้รับความสนใจมากขึ้นจนถึงในปัจจุบัน

(ประเสริฐ มาสุปรีดิ์ 2524; 13 ณรงค์ ทองปาน 2526; 118-120

เบญจา บุญสนธิกุล 2527; 19-20 สังเกต นาคไพจิตร 2530; 27-33 และ
 ปยุต เงากระจ่าง 2531.)

ตอนที่ 4 ประโยชน์และโทษจากการอ่านหนังสือการ์ตูน

การอ่านหนังสือทุกประเภทย่อมมีทั้งประโยชน์และโทษเสมอ หนังสือ
 การ์ตูน ก็เช่นกัน

ในส่วนขอประโยชน์นั้น

บันลือ พดกษะวัน (2521; 12) ได้เคยกล่าวไว้ว่า

1. ช่วยสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก
2. ช่วยเสริมจินตนาการ ทำให้เด็กได้รู้ได้เห็น ได้คิดก้าวไกลกว่าสภาพที่เคยเห็น
3. ส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ และอบอุ่นใจว่า คนดีย่อมต้องชนะเสมอ
4. ชกเซชนสิ่งที่เด็กขาดแคลน และเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของเด็ก

จรุณห์ เพชรมณี (2532; 144) กล่าวว่า การ์ตูนที่ดีย่อมจะมีคุณค่าแก่ผู้อ่านในแง่ต่อไปนี้

1. ช่วยให้เกิด เกิดทักษะในการอ่านหนังสือ
2. ช่วยให้เกิดรู้จัก เก็บใจความจาก เรื่องและสามารถสรุปเรื่องราวจากการอ่านได้
3. ช่วยให้เกิด เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. ช่วยให้เกิด เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
5. ช่วยให้เกิด เกิดความรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ เพราะการ์ตูนมักจะสอดแทรกความรู้รอบตัวต่างๆไว้เสมอ
6. ช่วยเข้าใจและชี้ชวนให้เกิด เกิดความสนใจในการวาดภาพ
7. เป็นเครื่องมือปลูกฝังความสนใจในการอ่าน

หทัย คันทอง (2525; 324) กล่าวว่า การ์ตูนมีผลดีต่อเด็ก ดังนี้

1. ปลูกฝังความสนใจในการอ่านขั้นพื้นฐาน
2. ฝึกทักษะในการอ่าน
3. เข้าใจให้ขีดเขียน วาดภาพ และมีจินตนาการ
4. ได้มจันทศนจากการอ่าน
5. เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. ได้รับสนุกสนานเพลิดเพลิน
7. ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

8. ไข่เพิ่มพูนความรู้ด้านต่างๆ

ส่วนในด้านของโทษ

สมศักดิ์ ศรีมาจินชณ์ (2523; 116-117) กล่าวถึงโทษของการอ่านการ์ตูนไว้ดังนี้

1. ทำให้เด็ก เรียนรู้เกินวัย
2. ทำให้เด็ก เขียนสะกดการันต์ไม่ถูกต้อง
3. ทำให้เสียสายตา เนื่องจากตัวอักษรในการ์ตูนส่วนใหญ่มักจะเล็ก และ บีบคั้นมาก
4. ทำให้เกิดการหวาดกลัว หวาดเสียว เช่น ภาพที่น่ากลัว เกี่ยวกับผี หรือภาพการฆ่ากันอย่างโหดร้ายทารุณ
5. ภาพที่เขียนอย่างลวกๆ อาจเด็ก เกิดความเข้าใจผิดได้
6. ทำให้เด็กสนใจ เรื่องทางเพศก่อนวัย

หทัย ดันทอง (2525; 325) กล่าวไว้ว่า

1. เด็กอาจจะได้มรดกในทางที่ไม่เหมาะสม
2. เด็กอาจได้ เรียนรู้ถ้อยคำที่ผิดเพี้ยน
3. อาจถูกบลูกฝังไว้เป็นคนชอบ เสียดสีสังคม
4. อาจเกิดแนวคิดที่ทุกอย่าง เป็นของ เล่นไม่ใช่ของจริงไปหมด
5. อาจทำให้เด็ก เบื่อหน่ายต่อการ เรียนและ เสพติดกับหนังสือการ์ตูน
6. ทำให้เสียเวลา และสิ้นเปลืองทุนทรัพย์

ด้วยคุณประโยชน์และโทษของหนังสือการ์ตูนตามที่กล่าวมา สรุปได้ว่า หนังสือการ์ตูนนั้นมีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับและโทษที่น่าจะเกิดขึ้น ดังนี้

หนังสือการ์ตูน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สนองตอบต่อความต้องการและความสนใจของผู้อ่าน
2. ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดนิสัยรักการอ่าน ใฝ่เรียนรู้ อันเป็นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ต่อไป
3. เสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เช่นการวาดภาพ
4. ให้ความรู้คู่คุณธรรม และถ่ายทอดค่านิยมที่ดีงามของสังคมให้กับผู้อ่าน โดยเฉพาะเด็กได้อย่างถูกต้อง เพื่อที่เด็กจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ
5. ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและใช้เวลาว่างอย่างเป็นประโยชน์
6. สำหรับเด็ก สามารถชดเชยสิ่งที่ขาดแคลน ทำให้เด็กเกิดความสุขสบาย มีความหัดเทียม และเข้าใจในชีวิต รวมทั้งช่วยฟื้นฟูจิตใจในภาวะต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

โทษที่น่าจะเกิดขึ้น

1. เด็กอาจจะเกิดการเรียนรู้เกินวัยจนมีทัศนคติที่ไม่เหมาะสม
2. อาจจะได้เรียนรู้ค่าที่ผิดๆ ผิดๆ ตัวสะกดตัวการันต์ไม่ถูกต้อง ทาให้จำเว็บไซต์ได้อย่างผิด
3. ทำให้เสียสายตา เนื่องจากตัวอักษรที่เข้าอาจจะเล็กและเบียดกันมาก หรือเป็นตัวเขียนที่อ่านยาก พิมพ์ไม่ชัด ภาพทับตัวอักษร ฯลฯ
4. การนำเสนอภาพที่น่ากลัวอาจทำให้ผู้อ่านมีบุคลิกกลายเป็นคนหวาดกลัว ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ถ้าเป็นภาพที่เขียนลวกหรือบิดเบือนความจริงไปมากอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดเห็นทุกสิ่ง เป็นของเล่นไปหมดก่อนให้เกิดอันตราย
5. ถ้ามีเนื้อหาหรือภาพเกี่ยวกับเรื่องเพศ อาจกระตุ้นให้เด็กสนใจหรือทดลองเรื่องเพศอย่างลึกซึ้งก่อนถึงวัยอันสมควร
6. ทำให้ขาดความสนใจในการเรียนหรือการทำงาน
7. ล้นเบี่ยงเบนทรัพย์

ตอนที่ 5 หลักเกณฑ์การพิจารณาลักษณะของหนังสือการ์ตูนที่ดีสำหรับวัยรุ่น

จากคุณประโยชน์และโทษที่เด็กสาวมาข้างต้น ทำให้การพิจารณาเลือกสรรหนังสือการ์ตูนให้เหมาะสมกับกลุ่ม เพศ และวัยของผู้อ่าน โดยเฉพาะเด็กและวัยรุ่น อย่างละเอียดถี่ถ้วนนั้น มีความสำคัญและนับเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับเกณฑ์ที่จะใช้ จากการศึกษาความคิดเห็นและข้อสรุปของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในเชิงทฤษฎี และผู้มีประสบการณ์ด้านการจัดทำหนังสือ เด็กหรือวัยรุ่น รวมทั้งข้อค้นพบจากงานวิจัยต่างๆ ผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่มักเป็นส่วนหนึ่งของหนังสือหรือวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กทั้งสิ้น ลักษณะของหนังสือที่ดีสำหรับวัยรุ่นมีอยู่น้อยมาก เพราะเป็นการยากที่จะแยกลักษณะของหนังสือที่ดีสำหรับเด็กและวัยรุ่นจากกัน ดังนั้นหลักเกณฑ์ที่จะใช้ในการพิจารณาลักษณะของหนังสือการ์ตูนที่ดีสำหรับวัยรุ่นทั้งหมดของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำลักษณะของหนังสือที่ดีสำหรับเด็กมาเป็นเกณฑ์ในการประเมินตัดสิน

วิจัยมีรายละเอียดและความสำคัญในแต่ละด้าน ดังนี้

1. เนื้อเรื่อง

เนื้อเรื่อง หมายถึง ลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ต่างๆทั้งหมดที่ดำเนินไป นับตั้งแต่เริ่มต้นเรื่อยมาจนจบเรื่อง ครอบคลุมของเรื่อง (Climax) ที่กำหนดขึ้นในแนวต่างหากัน เป็นแกนนำใหญ่ของแต่ละเรื่อง

ดังนั้น เนื้อเรื่อง จึงเป็นโครงสร้างที่ใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุดของหนังสือ เป็นส่วนที่เสริมสร้างให้ผู้อ่านได้ความรู้ในสิ่งแปลกใหม่ว่า ได้ฝึกคิดวิเคราะห์เรื่องราว เกิดความรู้สึกสนุกตื่นเต้น ทำให้อยากอ่าน อยากติดตามและยังเกิดความสนใจในหนังสือมากที่สุด

ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาหนังสือ ครอบคลุมที่เนื้อเรื่อง จึงเป็นส่วนที่มีความสำคัญมาก ส่วนเกณฑ์ที่นำมาใช้มีดังนี้

บันลือ พกษะวัน (2521; 74) ได้กำหนดลักษณะของ เนื้อเรื่อง ที่ดีในหนังสือสำหรับเด็กไว้ว่า จะต้องมิลักษณะ ดังนี้

1. จะต้องมึเนื้อหาที่สืบต่อเนืองกันไปเป็น เรื่องราวหรือ เรื่องบม ทยเน้น เป็นคณาชวนให้คิดตาม
2. จะต้องมึเหตุมีผลที่เป็นไปตามธรรมชาติ สอดคล้องต้งกันกับ ลักษณะสภาพของวัตถุแวดล้อม

จรุณห์ เพชรมุณี (2523; 91) กล่าวว้า ลักษณะของ เนื้อเรื่องที่ดี มีดังนี้

1. มีความสัมพันธ์ระหว่าง เหตุการณ์ต่างว้าใน เรื่องจาก เรื่อง เล็ก ไปสู่เรื่องใหญ่อย่างมีเอกภาพ และมีรายละเอียดเพียงเท่าที่จำเป็น ไม่มากหรือน้อยเกินไปจนทำให้ เรื่องแน่นหรือหลวม
2. มีความสัมพันธ์กันระหว่างตัวละครในเรื่อง
3. ถ้ามี เนื้อหาย่อยว้าออกไปจะต้องมีความหมายต่อ เนื้อเรื่องใหม่ และมีความสัมพันธ์กัน
4. มีเทคนิคในการลำดับเรื่องให้เข้าใจได้อย่างกระจ่างแจ้งและมีวิธีปิดเปิด เรื่องอย่างประทับใจ
5. สร้างความสนใจใคร่รู้ต่อว้าไป ทยการวาง เรื่องใหม่หรือกล่าว ทยเป็นที่เข้าใจ แต่ไม่เปิดเผยในรายละเอียด
6. มีข้อขัดแย้งที่น่าสนใจอยู่เสมอ
7. ไม่ควร เหตุประจบหรือ เหตุบัง เอิญที่ผู้แต่งผูกบมขึ้นแล้วไม่อาจ แก้วได้
8. ช้าให้ผู้อ่านได้เห็นโลกและสังคมมนุษย์อย่างกว้างขวาง

ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ (2523; 90) ได้กล่าวว่า ลักษณะของ เนื้อเรื่องที่ดี จะต้องมึองค์ประกอบดังนี้

1. มีเหตุผลเป็นไปตามธรรมชาติ สอดคล้องกับลักษณะหรือสภาวะ แวดล้อมใกล้ตัวเด็ก

2. สอดคล้องกับรสนิยม อารมณ์ สติปัญญา ประสบการณ์ และภูมิหลังของเด็ก
3. คาเป็นเรื่องได้อย่างรวดเร็ว ไม่ซับซ้อน และสอดคล้องกับจิตยตลอด
4. มีความยาวพอสมควรแก้้วย
5. มีความแปลกและใหม่

สมศักดิ์ ศรีมาจนชญ์ (2525; 2-3) กล่าวไว้สั้นๆเพียงประเด็นเดียวเกี่ยวกับลักษณะของเนื้อเรื่องที่ดี คือ จะต้องเป็นเรื่องที่ตรงกับความสนใจและความต้องการ ซึ่งเรื่องที่เด็กมักจะทำให้ความสนใจ ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งพบได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กได้อ่านแล้วทำให้เกิดความรู้สึกสนใจและมีส่วนร่วมับเรื่องไปด้วย

วิริยะ ลิธิสิงห์ (2524; 28) เป็นคนเชี่ยวชาญที่ได้ให้เทคนิคในการเขียนเรื่องที่ดีสำหรับวัยรุ่นเอาไว้ว่า ควรจะใช้เทคนิคและกรรมวิธีเหมือนกับการเขียนเรื่องดีสำหรับผู้ใหญ่ กล่าวคือ เป็นเรื่องยาวที่มีเนื้อหาสาระมากกว่ารูปภาพ เพราะเด็กวัยนี้มักจะไม่สนใจเรื่องเพื่อเจ้ออีกต่อไป หากแต่จะสนใจเรื่องที่สมจริงเสียมากกว่า และยังชอบสมมติตัวเองเป็นตัวละคร เอกตามเรื่องี่อ่านอีกด้วย

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527; 4-6) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้เอาไว้ว่า ลักษณะของเนื้อเรื่องที่ค้ำในหนังสือสำหรับเด็ก ควรมีส่วนประกอบดังนี้

1. จะต้องสอดคล้องกับความสนใจ จิตยเหมาะสมกับวัย ประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ และสติปัญญาความสามารถในการอ่านของเด็ก
2. แปลกใหม่ คั่นคั่น และน่าสนใจ
3. จะต้องไม่ยาวจนเกินไป จิตยจะต้องเรียงไปตามลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์อย่างเหมาะสม ง่ายต่อความเข้าใจและเกิดความต่อเนื่อง
4. เป็นเรื่องที่สมจริง มีความเป็นไปได้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น เป็นเรื่องชีวิตคนธรรมดาทั่วไป ที่มีความรู้สึกนึกคิดและความประพฤติ

เหมือนกับคนอื่น ๆ

5. เนื้อเรื่องควรห่างไกลจากความโหดร้ายทารุณ เรื่องสงคราม เลือด และการพลัดพรากจากกันด้วยความตาย

ลมูล รัตตากร (2529: 78-79) ได้กล่าวเอาไว้ว่า ลักษณะของ เนื้อเรื่องที่ดี นั้น นอกจากจะต้องมีแนวความคิดที่เป็นระเบียบ เนื้อหาตลอดเรื่อง มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันแล้ว ยังจะต้องมีลักษณะที่ตีวนอก เหนือจากนี้ อีกดังนี้

1. มีเอกภาพ กล่าวคือ มีใจความและความมุ่งหมายอันสำคัญ อย่างเดียวกัน ถ้าจะกล่าวถึง เรื่องอื่น ก็จะต้องมีความเกี่ยวข้องกันที่จะช่วยทำให้ เรื่อง เดิมเด่นชัดขึ้น

2. มีสัมพันธ์ภาพ คือมีเนื้อความเชื่อมโยงกัน โดยดำเนินเรื่อง ราวไปตามความสำคัญอย่างต่อเนื่อง

3. มีสารัตถภาพ คือมีการเน้นใจความสำคัญ

4. มีความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร

5. มีเหตุมีผลที่น่าเชื่อถือ

6. เหมาะกับวัยของผู้อ่าน

จากรายละเอียดข้างต้นทั้งหมดนี้ สรุปได้ว่าเกณฑ์ในการพิจารณา ลักษณะของเนื้อเรื่องที่ดี ควรจะมีส่วนประกอบสำคัญ ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่ตรงกับรสนิยม ความต้องการและความสนใจของผู้ อ่าน

2. มีความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร

3. แบ่งเป็นตอนสั้น ๆ ชวนให้ติดตามอ่าน

4. เป็นเรื่องที่มีเหตุมีผล สอดคล้องกับภาวะแวดล้อมในชีวิตจริง ของผู้อ่าน

5. เนื้อหาตลอดเรื่องมีลำดับขั้นที่ต่อเนื่อง สัมพันธ์กัน

6. ดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว ไม่ซับซ้อน และมีการวางเงื่อนไข ให้เกิดความสนใจอยู่ตลอดเวลา

ส่วนประเภทของเรื่องที่วัยรุ่นสนใจอ่านนั้น ได้มีนักวิชาการ นักจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดหาหนังสือสำหรับเด็กและวัยรุ่นจำนวนมากกล่าวถึงเรื่องนี้เอาไว้ (ลมุล รัตตากร 2506; 49-50 รัญจวน อินทรกำแหง 2517; 96-97 บันลือ พฤกษ์วัน 2521; 136 ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ 2523; 47-54 ประมุข กอปรสิริพิพัฒน์ 2525; 84-85 และ ณรงค์ ทองปาน 2526; 8-9) ซึ่งพอจะสรุปประเภทของเนื้อเรื่องและเหตุผลที่ทำให้วัยรุ่นในแต่ละระดับอายุสนใจอ่านได้ ดังนี้

อายุ	เพศชาย	เพศหญิง	เหตุผล
11-12	การผจญภัย ประวัติศาสตร์ กีฬา	ความรัก ชีวิตในบ้าน หรือ ละครเรียน	เป็นระยะที่เริ่มย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาว จึงสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง
13	----- เรื่องการผจญภัย วิทยาศาสตร์ การประดิษฐ์ ของเล่น เครื่องยนต์กลไก	อิงประวัติศาสตร์----- เรื่องความรัก สัตว์เลี้ยง งานอดิเรก	อ่านวันข้างหน้ามากขึ้นเด็ก จึงมีความคิดและจินตนาการสูง ชอบการเลียนแบบเพื่อแสวงหารูปแบบของตัวเอง
14	เรื่องประวัติศาสตร์ การผจญภัย การท่องเที่ยว เรื่องความรัก	เรื่องความรัก	เองในวัยผู้ใหญ่
15	ลดความสนใจในการอ่านเรื่องหัวขบและเริ่มหาความสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมมากขึ้น รวมทั้ง เรื่องกีฬา การแข่งขัน ค่านาน และ เรื่องเทพเจ้าภูติผีปิศาจ เรื่องการผจญภัย ตื่นเต้น วิจารณ์	เรื่องความรัก งานอดิเรก ประวัติศาสตร์ ปัญหาสังคม	เป็นระยะที่วัยรุ่นเริ่มจะเป็นผู้ใหญ่อย่างเต็มที่จะหาความสนใจศึกษาแบบที่เป็นอยู่ของตัวเอง และแนวทางการแก้ปัญหาต่างวามในชีวิต
16	เริ่มอ่านตามความสนใจและรสนิยมของแต่ละบุคคลเป็นส่วนใหญ่ เช่น เรื่องปัญหาชีวิต วิทยาศาสตร์ การประดิษฐ์สิ่งประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ เรื่องความรัก กีฬา ผจญภัย ฯลฯ		
17-18	อ่านตามความสนใจและรสนิยมของแต่ละบุคคลเป็นส่วนใหญ่ เช่น เรื่องอาชีพ งานอดิเรก การประดิษฐ์สิ่งประดิษฐ์ เรื่องของสัตว์ ปัญหาส่วนตัว ปัญหาสังคม ฯลฯ		

ข้อมูลดังกล่าวนี้สรุปได้ว่า เนื้อเรื่องที่วัยรุ่นมักจะทำให้ความสนใจได้แก่ เรื่อง

1. ความรักระหว่างชายหญิง
2. สะท้อนสังคม ซึ่งอาจจะ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมส่วนหนึ่ง ส่วนใดหรือสมัยใดสมัยหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดปัญหาอยู่ในปัจจุบัน หรือยังไม่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่คาดว่าอาจจะเป็นปัญหาต่อไปในอนาคต
3. คื่นเต้น ไรลดรณ ซึ่งหมายถึง เรื่องการต่อสู้ของตัวเอกที่เก่งมาก ต่อสู้กับสิ่งต่างๆ เรื่อยไปจนได้ความสำเร็จ และจบลงอย่างมีความสุข
4. อาชญาวิทยา หรือเรื่องประเภทลึกลับ สืบสวนสอบสวน หมายถึง เรื่องของการต่อสู้ เผชิญอันตราย หรือค้นหา เพื่อมุ่งคลี่คลาย "ปริศนา" ที่ยังไม่มีการทราบ
5. การผจญภัย หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางท่องเที่ยวของตัวละครที่ต้องพบกับอุปสรรค และการเสี่ยงอันตรายต่างๆ ต้องใช้ปฏิภาณและความอดทนต่างๆ ต่อสู้ เรื่อยมาจนพ้นจากความตาย
6. หัลสนิยาย หรือ เรื่องตลกขบขัน
7. อิงประวัติศาสตร์ หมายถึง เรื่องที่ดัดแปลงจากเรื่องจริง หรือ เรื่องที่แต่งขึ้นให้เหมือนกับเป็นเนื้อหาตอนหนึ่งตอนใดในประวัติศาสตร์ โดยมีตัวละคร สถานที่ หรือฉากต่างๆ เป็นของจริง
8. เชิงวิทยาศาสตร์ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีหรืออาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์มาเป็นจุดเด่นส่วนใหญ่ของการดำเนินเรื่อง
9. อิทริทท์ เทพเจ้าและภูติผีปิศาจ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจลึกลับ หรืออิทธิทธิปาฏิหาริย์ต่างๆ ที่เกิดจากการกระทำของผู้ที่ไม่ใช่มนุษย์ธรรมดา
10. กีฬา ได้แก่ เรื่องการแข่งขันกีฬาประเภทต่างๆ
11. สัตว์ หมายถึง เรื่องที่มีสัตว์เป็นตัวละครเอก อาจจะเป็นเรื่องของสัตว์ที่ทำอะไรก็ได้ อย่างคน เรื่องของสัตว์ ที่มีความเป็นอยู่อย่างสัตว์ แต่สามารถพูดได้อย่างคน หรือเป็น เรื่องของสัตว์ ที่มีชีวิตคลุกคลีกับคน เหมือนในชีวิตจริง

2. แกนของเรื่อง

แกนเรื่อง แกนของเรื่อง หรือที่บางคนเรียกว่า แก่นเรื่อง หรือ สาระดณะ หมายถึง แนวความคิดหรือจุดสำคัญที่เป็นตัวเชื่อมโยงเรื่องทั้งหมดเข้าด้วยกัน นับตั้งแต่เริ่มต้นจนไปถึงปลายเรื่อง โดยแกนของเรื่องเหล่านี้อาจจะ เป็นประเภทหนึ่งประเภทใดใน 4 ชนิดนี้ กล่าวคือ

1. แกนเรื่องแสดงทัศนคติ หมายถึง แกนของเรื่องที่ผู้แต่งมุ่งเสนอหรือแสดงทัศนคติและความคิดเห็นที่ตัวของ เขามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยผ่านทางตัวละคร เช่น

1.1 ทัศนคติต่อค่านิยมในสังคม ได้แก่ การยกย่องคนมีเกียรติ โดยวัดจากฐานะ หน้าที่การงาน หรือระดับการศึกษา

1.2 ทัศนคติต่อคุณธรรม ได้แก่ ทัศนคติที่แสดงถึงความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ หน้าที่การงาน ซาคิบ้านเมือง ความเมตตาปราณี ความเชื่อเพื่อเพื่อนฝูง ความกตัญญูทดเวทิตี ฯลฯ

1.3 ทัศนคติต่อธรรมชาติ เป็นทัศนคติที่ตรงกันข้ามกับทัศนคติต่อคุณธรรม ได้แก่ ทัศนคติที่แสดงถึงการคดโกง การทรยศต่อชาติ ความใจทร้ายทารุณ ความเห็นแก่ได้ เป็นต้น

2. แกนเรื่องแสดงอารมณ์ หมายถึง แกนเรื่องที่ผู้แต่งต้องการให้ผู้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงความรู้สึกและเกิดอารมณ์คล้อยตามตัวละครในเรื่อง เช่น ความรู้สึกว่าเหว่ ความเจ็บปวด ความน้อยใจ ความอิจฉาริษยา ความหึงหวง ความรัก ความแค้น ความกลัว ฯลฯ

3. แกนเรื่องแสดงพฤติกรรม หมายถึง แกนเรื่องที่ผู้แต่งมุ่งเสนอเป็นพฤติกรรมของตัวละคร ที่เกิดจากอารมณ์ความรู้สึก หรือความคิดเห็นที่มีต่อค่านิยมและคุณธรรมในสังคมบางประการ

4. แกนเรื่องแสดงสภาพและเหตุการณ์ หมายถึง แกนเรื่องที่มุ่งเสนอหรือแสดงสภาพบางอย่าง หรือเหตุการณ์บางช่วงบางตอนของชีวิต เช่น สภาพความยากจน การถูกเอารัดเอาเปรียบ ความวุ่นวายในเมืองหลวง หรือสภาพอากาศเป็นพิษ เป็นต้น

ส่วนเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้ประกอบการพิจารณา มีดังนี้

ฉัตรชัย สุกระกาญจน์ (2523; 85) กล่าวว่าไว้ว่า แกนเรื่องที่จะผูกเป็นเรื่องสำหรับเด็กนั้น ควรมีเพียงแกนเรื่องเดียว เพื่อให้เด็กสามารถเข้าใจได้ง่ายและช่วยให้ผู้เขียนวางเค้าโครงเรื่องและสร้างเนื้อหาได้ง่ายอีกด้วย

หทัย คันทอง (2525; 140) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ในฐานะที่เป็นสาระแนวคิดอันสำคัญในหนังสือสำหรับเด็กว่า ควรจะต้องมีลักษณะที่ตรงไปตรงมา ไม่ซับซ้อน และมุ่งเน้นมรณทัศน์เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527; 91) กล่าวว่า แกนของเรื่องที่ดีจะต้องมีแนวคิดเด่น เห็นได้ชัด ซึ่งเด็กสามารถจะจับและทำความเข้าใจได้โดยง่าย เช่น ว่าเป็นคนดี มีความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ เป็นต้น อันเป็นการชี้ช่องทางและแนะแนวให้ข้อคิดเห็นในสิ่งที่ถูกที่ควรแก่เด็ก

ลมูล รัตทาการ (2529; 79) กล่าวว่า หนังสือที่ดีควรมีแกนเรื่องเสมอ และแกนเรื่องที่ดี ผู้เขียนจะต้องกำหนดให้มีลักษณะดังนี้

1. จะต้องเห็นได้อย่างชัดเจน
2. จะต้องมีความสำคัญต่อผู้อ่านอย่างแท้จริง แต่ไม่ใช่จะต้องเด่นหรือมีอิทธิพลต่อเนื้อเรื่องมากมาย จนทำให้กลายเป็นเรื่องที่ไม่น่าอ่าน หรือมีผลเสียอื่นตามมา
3. ผสมกลมกลืนไปกับเนื้อเรื่องอย่างแนบเนียน ซึ่งจุดนี้ผู้เขียนจะต้องระลึกเอาไว้เสมอว่า หนังสือที่กำลังเขียนอยู่นี้ไม่ใช่หนังสือสอนศีลธรรมจรรยา ดังนั้น การเขียนจึงควรเป็นการสอดแทรกคติธรรมให้ผู้อ่าน อ่านแล้วสามารถรู้ว่าอะไรคืออะไรไม่ตี ได้ด้วยตัวเองมากกว่าจะสอนลงโดยตรง
4. เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ภัยมีลักษณะสร้างสรรค์และยกระดับจิตใจของผู้อ่านเป็นหลัก

จากลักษณะแกนของเรื่องทั้งหมดนี้ สรุปได้ว่าแกนของเรื่องที่ดี จะต้องมีส่วนประกอบดังนี้

1. มีเพียงแนวคิดเดียว
2. เป็นแนวคิดที่ตรงไปตรงมา ชัดเจน และสามารถจับได้ง่าย
3. เป็นคุณธรรมที่มีคุณค่าเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกในทางที่ดีงาม และสามารถใช้เป็นแบบอย่างในชีวิตจริงได้

แกนเรื่องที่ควรสอดแทรกไว้ในหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น

แกนเรื่องที่ควรสอดแทรกไว้ในหนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น เพื่อมุ่งพัฒนาวัยรุ่นให้เป็นคนดีนั้น ควรจะเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งข้อใดที่กล่าวไว้ (ลมูล รัชกาลกร 2530: 82-83) ดังนี้

1. การพึ่งตนเอง ได้แก่ ความกล้าในการตัดสินใจ การมีความเชื่อมั่นในตนเอง หรือการใช้ความรู้ความสามารถที่ตนเองมีให้เต็มที่ก่อนจะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น
2. การคบคนดีเป็นมิตรและไม่คบคนชั่ว ได้แก่ การคบคนที่พร้อมจะร่วมทุกข์ร่วมสุข คนที่มีน้ำใจอันดีงาม
3. การไม่ทำร้ายร่างกาย ไม่ว่าคน ลสัตว์ หรือตนเอง
4. ความไม่โลภและไม่ลักขโมย ได้แก่ การไม่ยักได้ของผู้อื่น ไม่ขู่กรรโชกผู้อื่นโดยหวังของเขา ไม่ปล้น ฉ้อโกง ทาหลาย หรือยักยกมาเป็นของตน
5. การไม่ประพฤติผิดในกาม ได้แก่ การไม่ประพฤติผิดทานองคลองธรรมค่านู้สาว ไม่ประพฤติอนาจารในที่สาธารณะ
6. การไม่เล่นการพนัน รวมถึง การไม่ชักชวนผู้อื่นให้เล่นการพนัน การไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือสถานที่ที่เล่นการพนัน เป็นต้น
7. การไม่เสพ ไม่ทดลอง ไม่ค้าขาย และไม่ยุยงให้ผู้อื่นเสพยา และสิ่งเสพติดทั้งหลาย
8. ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่วทุกชนิด

9. ความอดทน ได้แก่ ความอดทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ การตรากตรำ อดทนต่อทุกขเวทนาอันเกิดจากความเจ็บไข้ การไม่แสดงอาการทุนทุร่ายต่อสิ่งต่างว การทนเจ็บใจเมื่อถูกผู้อื่นหมิ่นประมาท การยอมรับความไม่สมหวัง

10. การมีระเบียบวินัย ได้แก่ การทำงานอย่างถูกต้อง ตรงตามกำหนด เวลา ปฏิบัติตามระเบียบของหมู่คณะ และปฏิบัติหน้าที่ที่ตนควรจะทำปฏิบัติ เป็นต้น

11. ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ได้แก่ การยอมรับความพ่ายแพ้ ไม่เยาะเย้ยผู้แพ้ ไม่ผูกใจเจ็บผู้อื่น และไม่เอาเปรียบผู้อื่น

12. ความกล้าหาญและรับผิดชอบ ได้แก่ การกล้ารับผิดชอบเมื่อหาสิ่งผิด การกล้าหาญในสิ่งที่เห็นว่าถูก กล้าพูดในสิ่งที่มีเหตุผล เป็นต้น

13. ความซื่อสัตย์ ได้แก่ การเอาใจใส่ต่องานในหน้าที่ การรักษาความซื่อสัตย์ ความจริงใจต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และการมีความประพฤติที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

14. ความยุติธรรม ได้แก่ การไม่ลำเอียง ไม่เห็นแก่พวกพ้อง ปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความเป็นธรรม

15. ความขยันหมั่นเพียร ได้แก่ การเป็นผู้ที่ขยันในการเรียนหรือการทำงาน ความไม่ย่อท้อ ความไม่เกียจคร้าน อดทนที่จะทำงานจนสำเร็จ

16. ความประหยัด ได้แก่ การรู้จักใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ไม่สุรุ่ยสุร่าย

17. ความกตัญญูทุกเวที ได้แก่ การรู้จักตอบแทนผู้มีพระคุณ การไม่ลบหลู่พระคุณ ไม่ยกตนเทียบเท่าผู้มีบุญคุณ ฯลฯ

18. ความสุภาพอ่อนน้อม ได้แก่ การกล่าวขอขอบคุณเมื่อได้รับการช่วยเหลือ และการกล่าวขอโทษเมื่อมีความผิดล่วงเกินผู้อื่น

19. ความสามัคคี ได้แก่ การช่วยกันทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม อย่างเต็มกำลังความสามารถ ความกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

20. การถือประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ การรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม การบำเพ็ญตนเป็นพลเมืองดี การช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ เป็นต้น

21. การให้ ได้แก่ การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อผู้อื่น การรู้จักให้อภัย การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

22. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
23. ความเมตตากรุณา ได้แก่ การช่วยเหลือปลดเปลื้องความทุกข์
ของผู้อื่น การมีจิตใจไม่คิดเบียดเบียน เห็นใจในความทุกข์ทรมานของผู้อื่น
24. ความไม่ประมาทในการกระทำใดๆ และมีสติควบคุมตนเองได้

3. ภาพประกอบ

ภาพประกอบ ในหนังสือสำหรับเด็ก เป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญมาก เพราะ ภาพจะช่วยสร้างมโนภาพที่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกนึกคิด และสามารถติดตามเรื่องราวได้ง่าย แต่เมื่อเด็กติดใจจนอ่านหนังสือได้ดี และสามารถสร้างจินตนาการได้เอง เพียงแต่อ่านจากตัวหนังสือ อย่างในวัยรุ่น ภาพประกอบก็น่าจะไม่ใช้สิ่งจำเป็นอีกต่อไป แต่แท้ที่จริง นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ หรือแม้แต่ผู้จัดทำหนังสือทั้งหลาย ต่างมีข้อค้นพบจากการวิจัย หรือประสบการณ์ที่ยืนยันได้ว่า ภาพประกอบในหนังสือ ยังคง เป็นสิ่งที่วัยรุ่นสนใจไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเด็กเลย ดังนั้นการเลือกสรรหนังสือการ์ตูนที่ดีสำหรับวัยรุ่น จึงจำเป็นต้องผนวกเรื่องนี้ควบคู่ไปด้วย

ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ เนื่องจากไม่เคยมีหลักเกณฑ์ที่ระบุเป็นหลักฐานหรือมีนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กและวัยรุ่นคนใดได้เคยกล่าวถึง ลักษณะของภาพประกอบประเภทการ์ตูนที่ดีเอาไว้ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ใช้ ลักษณะของภาพประกอบที่ดีทั่วไป มาเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน ซึ่งในด้านความถูกต้องและเหมาะสมต่างๆคงจะไม่แตกต่างกัน จึงมีรายละเอียดดังนี้

ประยูร จรรยาวงษ์ (2510: 161-164) กล่าวว่า การเขียนภาพสำหรับเด็กวัยรุ่นจะต้องมีความประณีต ชบช่น สวยงาม ตลอดจนมีฝีมือการเขียนที่ดี ทั้งสีสรรก็ต้องสุภาพ และที่สำคัญจะต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่องด้วย

จากการสัมมนาเรื่อง ความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กวัย 11-16 ปี (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2510; 14-15) สรุปได้ว่า ภาพที่ดีจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นภาพที่ชัดเจน
2. ตรงกับเนื้อหาและสาระสำคัญของหนังสือ
3. มีรายละเอียดและส่วนประกอบที่ถูกต้อง
4. ไม่ควรมีภาพตอนที่โหดร้ายและน่าเกลียด

หรรศนียา กัลยาณมิตร (2515; 205) กล่าวว่า ภาพที่งดงาม ชัดเจน มีชีวิตชีวา มีความหมาย และเข้าใจได้ง่าย จะช่วยทำให้เด็กสนใจในการอ่านมากขึ้น

บันลือ พกษะวัน (2521; 86) กล่าวว่า ภาพประกอบที่ดีจะต้องมีรายละเอียดดังนี้

1. ตรงกับความเป็นจริงตามธรรมชาติของสิ่งนั้น
2. อธิบายเนื้อเรื่องได้แจ่มชัด
3. วางภาพอย่างสวยงาม มีช่องว่างกระจ่าง ดูแล้วเหมาะสมกับเด็ก
4. ลักษณะท่าทาง การเคลื่อนไหวของตัวละคร เข้ากับเรื่อง
5. มีความถูกต้องตรงกันจากภาพหนึ่งไปยังภาพต่อไป
6. บุคลิกของตัวละครทุกคนแจ่มชัด ไม่คลาดเคลื่อน
7. ถ้าเป็นภาพสีจะดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดีและมากขึ้น

ฉัตรชัย สุกระภาณจน์ (2523; 206-207) เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้กล่าวถึงหลักการในการเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. ภาพทุกภาพจะต้องแสดงท่าทางให้สื่อความหมายตามท้องเรื่อง
2. ต้องเป็นภาพที่ง่าย ๆ ไม่มีรายละเอียดที่ซับซ้อนเกินไป
3. แต่ละภาพต้องมีจุดมุ่งหมายเดียว

4. ไม่ควรพูดโต้ตอบกันในภาพเดียว
5. มีการเคลื่อนไหวของตัวละครในมุมต่างๆ ทั้งย่อส่วน ขยายส่วน ด้านหน้า ด้านข้าง หรือด้านหลัง สลับเปลี่ยนกันไป
6. แต่ละภาพจะต้องมีขนาดที่พอเหมาะ
7. ถ้ามีหลายภาพในหนึ่งหน้ากระดาษ ควรพิจารณาจัดลำดับภาพให้สอดคล้องกับหลักการอ่าน คือ เริ่มจากซ้ายไปขวา

สมศักดิ์ ศรีมารินชัย (2523; 49-50) ได้กล่าวถึงลักษณะของภาพประกอบที่ดีเอาไว้ดังนี้

1. ภาพมีความถูกต้อง เป็นจริง
2. ดูแล้วราวกับชีวิต
3. สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
4. ไม่ควรมีภาพที่ออกมาหน้าตา น่าเกลียดน่ากลัว

ณรงค์ ทองปาน (2526; 81) กล่าวว่า ภาพประกอบสำหรับเด็กนั้น อาจจะเป็นภาพในลักษณะใดก็ได้ ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็น ภาพวาดลายเส้น ภาพการ์ตูน หรือภาพถ่าย แต่สำคัญที่สุดคือ จะต้องให้ความรู้สึกมีชีวิตชีวา มีการเคลื่อนไหว รวมทั้ง เป็นภาพที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและอธิบายเรื่องได้เป็นอย่างดี

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527; 93) กล่าวถึงลักษณะของภาพประกอบที่ดีไว้ ดังนี้

1. มีลักษณะที่สมจริง มีการเคลื่อนไหว เป็นไปตามธรรมชาติ
2. ไม่ควรมีรายละเอียดมากเกินไป ดูแล้วจะต้องสามารถเข้าใจได้ทันที
3. แต่ละภาพสามารถเล่าเรื่องได้ในตนเอง
4. ถ้าเป็นภาพสี จะต้องใช้สีที่สดใส ชัดเจน และไม่เลอะเลือน
5. ควรหลีกเลี่ยงภาพประเภทฉากสงคราม สนามรบ การฆ่า

กันอย่างโรคร้ายทารุณ คนเจ็บ เลือด คนตาย รวมทั้งภาพอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความหวาดเสียวสยองขวัญ หรือประเภทที่ผิดจากธรรมชาติและความเป็นจริงต่างๆ

จากรายละเอียดลักษณะของภาพประกอบที่ดี ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะของภาพประกอบที่จะจัดได้ว่าดี ควรมีส่วนประกอบเป็นไปตามเกณฑ์ดังนี้

1. สอดคล้องกับเนื้อหาตามเนื้อเรื่องที่เขียน
2. แต่ละภาพมีรายละเอียดที่ไม่มากจนเกินไป ดูแล้วเข้าใจง่าย และมีความหมายได้เพียงอย่างเดียว
3. ตัวละครทุกตัวในภาพ
 - 3.1 มีความสวยงาม วาดอย่างประณีต
 - 3.2 มีบุคลิกที่แจ่มชัด ไม่คลาดเคลื่อน
 - 3.3 กิริยาท่าทาง การแสดงออกต่างๆ เข้ากับเนื้อเรื่อง
 - 3.4 สามารถเคลื่อนไหวในมุมต่างๆ ด้วยลักษณะท่าทางที่มีชีวิตชีวาเป็นไปตามธรรมชาติของคนจริงๆ
4. ถ้าเป็นภาพสี จะต้องใช้สีที่สดใส ชัดเจน และไม่เลอะเลือน
5. จะต้องมีความพอดีเหมาะสม ถ้าหน้าหนึ่งมีหลายภาพ จะต้องจัดอันดับเรียงกันไปตามหลักการอ่านคือ จากซ้ายไปขวา
6. ไม่ควรจะมีภาพที่น่าเกลียดน่ากลัว อาทิ การฆ่าฟันกันอย่างโรคร้าย สงคราม หรือความตาย แต่ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ ควรใช้ศิลปะอื่นมาช่วยให้น่าเกลียดน้อยลง

4. การใช้ภาษา

การใช้ภาษา นับเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญอีกด้านหนึ่งในการพิจารณาเลือกสรรหนังสือที่ดีสำหรับเด็กและวัยรุ่น ทั้งนี้เพราะ เป็นแหล่งความรู้ทางด้านภาษาที่สำคัญ ซึ่งเด็กและวัยรุ่นมักจะจดจำและนำไปใช้ตาม ดังนั้นถ้ามีการใช้ข้อผิดพลาด ก็ย่อมจะทำให้เด็กและวัยรุ่นเขียนหรือพูดภาษาไทยอย่างผิดพลาด

คามไปค้วย

สำหรับเกณฑ์ที่ใช้อยู่โดยทั่วไปมีรายละเอียดดังนี้

บันลือ พดกษะวัน (2521; 85) ได้กล่าวว่า ลักษณะของการใช้ภาษาที่กะทัดรัด และมีความเด่นชัด จนทำให้หนังสือน่าอ่านและน่าสนใจนั้น จะต้องมียุคสมบัติ 5 ประการ ดังนี้

1. มีระดับภาษาที่เหมาะสมกับวัย อ่านแล้วเข้าใจง่าย
2. เป็นภาษาที่นิยมใช้ในสังคม และหมู่คนทั่วไป
3. ตรงกับบุคลิกลักษณะของตัวละคร
4. สอดแทรกอารมณ์ขัน
5. ตรงตามสมัยของ เรื่อง

จรุณี เพชรมณี (2523; 157) กล่าวว่า จะต้องใช้ภาษาที่เรียบร้ออ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย เป็นภาษาที่สุภาพ ไม่หยาบคาย และไม่ใช้ศัพท์สะแลง

ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ (2523; 113) ได้กำหนดลักษณะของการใช้ภาษาที่ดีในหนังสือสำหรับเด็กเอาไว้ 10 ประการ กล่าวคือ

1. มีความชัดเจนแจ่มแจ้ง ไม่คลุมเคลือโต้แย้งได้
2. ใช้คำสั้นๆ เข้าใจง่าย ผูกประโยคสั้นๆ ไม่ซับซ้อน
3. เขียนได้กะทัดรัด ตรงจุดหมาย
4. ใช้ภาษาถูกต้องตามระเบียบแบบแผน
5. รู้จักเลือกสรร คือพูดในสิ่งที่ควรพูด และละเว้นไม่พูดในสิ่งไร้

สาระหรือไม่เป็นประโยชน์

6. มีแนวคิดแปลกว้าใหม่ เป็นที่น่าสนใจแก่ผู้อ่าน
7. พยายามใช้คำไทย คำสุภาพ ละเว้นศัพท์สะแลง คำหยาบ

ศัพท์ยาก ภาษาพูด และภาษาต่างประเทศ

8. มีความไพเราะกลมกลืนกัน ทั้งการใช้คำและการผูกประโยค
9. ข้อความทุกวรรคทุกย่อหน้าต้องต่อเชื่อมกัน

10. สามารถก็นำมาให้ผู้อ่านสนใจและประทับใจในเรื่องที่เขียน

วริษะ ลิริสิงห์ (2524; 34-37) ได้อธิบายว่า ภาษาที่ดีที่สุดใน การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก คือ ภาษาพูด และการที่จะ"พูด"ให้ดีที่สุด จะต้อง มี องค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. พิจารณาผู้อ่าน เพื่อให้ทราบว่าผู้อ่านคือใคร มีความสามารถ และ เข้าใจภาษาที่เขาใช้ได้ดีเพียงไร ทั้งนี้จะได้เลือกคำที่ใช้ให้สามารถอ่านและ เข้าใจได้โดยไม่ต้องใช้ความพยายาม
2. เขียนให้ได้อย่างที่พูด ใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด
3. ใช้ภาษาอย่างถูกต้อง กล่าวคือ เลือกใช้คำที่เหมาะสมและ ถูกต้อง ทั้งในด้านไวยากรณ์และด้านอื่น ๆ
4. ระวังตัวสะกดไว้ ไม่ให้ผิดมาก ๆ

สมศักดิ์ ศรีมาจนชัย (2523; 5-6) กล่าวถึงลักษณะของการใช้ ภาษาที่ดีในหนังสือสำหรับเด็กว่า จะต้องประกอบด้วย การใช้คำที่ดี การผูก ประโยคที่ดี และกลไกประกอบการเขียนเรื่องที่ดี ซึ่งในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

I. การใช้คำในเรื่องที่ดี จะต้องประกอบด้วย

1. จะต้องไม่ใช้คำศัพท์หรือคำที่ยาก เกินระดับของผู้อ่าน
2. ใช้คำได้ตรงกับความหมาย
3. ต้องเป็นคำสั้น ๆ ง่าย ๆ ไม่ควรใช้คำพุ่มเพ็ช
4. ใช้คำถูกต้องกับความนิยมและหลักการใช้ตามพจนานุกรม
5. เลือกคำให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือลักษณะคำประพันธ์
6. ใช้ภาษาถูกต้องกับกาลเทศะและบุคคล
7. ใช้คำที่สละสลวย ประทับใจผู้อ่าน
8. ไม่ใช้ภาษาหรือคำที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก ๆ เช่น ภาษา ตลก คัพท์สะแลง ภาษาถิ่น ภาษาจากหนังสือพิมพ์ ภาษาเฉพาะทางวิชาการ และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

II. การผูกประโยคที่ดี คือ

1. จะต้องสั้น กระชับรัดกุม ได้ใจความแจ่มชัด
2. เรียงคำเข้าประโยคให้เหมาะกับวัยของผู้อ่าน งดใช้คำ

ต้องห้ามต่าง ๆ

3. เรียงคำเข้าประโยคได้ถูกต้องกับหน้าที่และความหมาย
4. ประโยคมีความกระชับ คือมีเนื้อความจบสมบูรณ์
5. ทุกประโยคมีทั้ง เอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพ
6. เลือกใช้ประโยคสั้น และประโยคยาวให้เหมาะสมกับ

เนื้อความและวัยของผู้อ่าน

III. กลไกประกอบการเขียนเรื่องที่ดี มีส่วนประกอบดังนี้

1. วางประโยคหลักและประโยคขยายไว้ถูกต้อง
2. มีเอกภาพในย่อหน้าเดียวกัน
3. มีสัมพันธภาพระหว่างย่อหน้า
4. ลำดับความและขยายความได้ดี
5. เลือกใช้คำและประโยคที่เน้นความสำคัญในย่อหน้า
6. ใช้ตัวสะกดตัวการันต์ได้ถูกต้อง
7. ลายมือและตัวอักษรอ่านได้ง่าย
8. เว้นวรรคตอนได้ดี มีการแบ่งวรรคตอนอย่างถูกต้อง

หทัย ตันทอง (2525: 175) กล่าวถึง ลักษณะของการใช้ภาษาที่ดีในหนังสือสำหรับเด็กเอาไว้ว่า จะต้องมียอดประกอบที่สำคัญดังนี้

1. ใช้คำพูดและบทสนทนามีลักษณะอย่างธรรมชาติ
2. ใช้ภาษาที่ตรงไปตรงมาและเข้าใจง่าย
3. สอดคล้องกับภาพประกอบของหนังสือ
4. เป็นคำและสำนวนที่เหมาะสมกับระดับวัยของเด็ก
5. ไม่ใช้คำซ้ำๆ ง่าย
6. ใช้แต่คำสุภาพ ไม่หยาบ ไม่ลามกอนาจาร หรือสื่อเจตนาใน

ทางเสื่อมเสีย

7. เป็นคำที่ทันสมัย โดยคำนึงถึงกาลเทศะในการใช้
8. หลีกเสียงภาษาตลาดหรือภาษาถิ่นปึงของอารมณ์ที่ยังไม่ได้บ
แต่่งให้สุภาพ

ณรงค์ ทองปาน (2526; 77) ได้กล่าวว่า ภาษาที่ตีในหนังสือ
สำหรับเด็ก จะต้อง เป็นภาษาที่เรียบง่าย เป็นคำสุภาพ ที่เหมาะสมกับระดับวัย
และ เรียบเรียงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ทันที

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527; 91) กล่าวว่าไว้ว่า ภาษาสำนวน
โวหารหรือบทสนทนาในหนังสือนวนิยายสำหรับเด็กส่วนใหญ่ ควรจะใช้บทสนทนา
และคำพูดที่ดูเป็นจริง ทันสมัย เหมาะสมกับวัย เวลา และ เหตุการณ์ โดยจะ
ต้อง เป็นภาษาที่ทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และจะต้อง เป็นภาษาของเด็กวัยเดียวกัน
ซึ่งไม่ใช่คำหยาบ คำสะแลง คำที่แทนการแสดงความนึกคิด หรือคำแทน
เลขน้อย

จากรายละเอียดทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ลักษณะของการใช้ภาษา
ที่ตีในหนังสือสำหรับเด็ก จึงควรจะต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้

1. สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เหตุการณ์ในภาพประกอบ และบุคลิก
ลักษณะที่ตัวละครแสดงออกในแต่ละภาพ และ เรียงลำดับอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน
2. เป็นภาษาพูดสั้นๆง่าย ๆ ตรงไปตรงมา
3. เป็นภาษาที่ผู้อ่านหรือคนในวัยเดียวกัน ใช้ในชีวิตประจำวัน
4. ถ้อยคำสำนวน และบทสนทนาที่ใช้เป็นคำสุภาพ ไม่มีคำหยาบ
คำลามกอนาจาร คำหยาบคาย คำที่แทนการแสดงความนึกคิด หรือคำแทน
เลขน้อย
5. ถ้อยคำ ตัวสะกดและตัวการันต์ ถูกต้องตามระเบียบแบบแผน

5. คุณภาพของหนังสือ

คุณภาพของหนังสือ เป็นส่วนประกอบสำคัญที่นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายถือว่า เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความประณีต พิถีพิถันของหนังสือ และความตั้งใจของผู้ผลิตที่มีต่อ เด็กและวัยรุ่นผู้อ่านได้ตั้งแต่แรกเริ่ม ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาคุณภาพของหนังสือร่วมกับองค์ประกอบอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จึง เป็นสิ่ง ที่สำคัญมาก

เนื่องจากลักษณะที่แสดงว่า หนังสือมีคุณภาพดีหรือไม่นั้น มีตัวบ่งชี้ อยู่มากมายหลายประการ ซึ่งแต่ละประเด็นต่างก็มีรายละเอียด และเกณฑ์ที่แตกต่างกันไปตามระดับวัยของผู้อ่าน สำหรับประเด็น และมาตรฐานที่จะใช้ในการ การพิจารณามีดังนี้

5.1 ขนาดรูปเล่มของหนังสือ

เป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญต่อการจับถือ หยิบ พลิก เปิด อ่าน หรือกิริยาใดๆที่เกี่ยวข้องกับการอ่านของผู้อ่านเป็นอย่างมาก

สำหรับวัยรุ่น ขนาดรูปเล่มของหนังสือที่ดีควรจะต้องมีคุณสมบัติเป็นหนังสือเล่มเล็ก ฉบับกระเป๋า (Pocket Book) ขนาด 16 หน้ายก ซึ่งวัดได้ประมาณ 5" x 7 "

(ฉัตรชัย สุกระภาณจน์ 2523; 84 และฉวีวรรณ คูหาภินันท์ 2527; 140)

5.2 จำนวนหน้าของหนังสือ

จำนวนหน้าของหนังสือมีความสำคัญต่อ เด็กและวัยรุ่นเช่นกัน เพราะถ้ามากเกินไป ความหนาของหนังสือจะทำให้เด็กไม่อยากจะอ่าน ถึงแม้ยังไม่ได้สัมผัส ถ้าน้อยเกินไป เด็กอ่านยังไม่จุใจก็จบเล่มแล้ว ถ้ายังไม่จบเรื่องก็ต้องรอคอยอ่านจากฉบับต่อไป ทำให้เสียอารมณ์

สำหรับวัยรุ่น ระดับจำนวนหน้าของหนังสือที่พอเหมาะแก่ ช่วงความจำและความสนใจของวัยรุ่นควรอยู่ระหว่าง 100-200 หน้าขึ้นไป

(ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ 2527; 11)

5.3 ขนาดของตัวอักษรที่ใช้

ขนาดของตัวอักษรที่เหมาะสมที่สุดในหนังสือสำหรับวัยรุ่น นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ กล่าวว่า ควรจะต้องเป็นตัวพิมพ์ธรรมดา หรือตัวเขียน ที่มีขนาดเท่ากับตัวพิมพ์

ซึ่งขนาดของ "ตัวพิมพ์ธรรมดา" ในหนังสือสำหรับวัยรุ่นนี้ กาจจร สกิร์กุล (2510; 61) วิริยะ สิริสิงห์ (2524; 70) หทัย ดันหยง (2525; 221) และฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527; 11) ได้กล่าวว่า มีขนาดเท่ากับ 14 พ้อยท์ ความความหมายในการพิมพ์ หรือวัดได้เท่ากับ 2 มิลลิเมตร

5.4 ส่วนประกอบของหนังสือ

ส่วนประกอบที่สำคัญและจำเป็นต้องมีในหนังสือสำหรับเด็ก และวัยรุ่น แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนใหญ่ วิทยามีรายละเอียดและคำอธิบายในแต่ละส่วน ดังนี้

1. ส่วนหน้า องค์ประกอบที่สำคัญในส่วนนี้ ได้แก่

1.1 ปกนอก เป็นสิ่งสะดุดตาครั้งแรกที่จูงใจให้ผู้อ่านอยากอ่านหนังสือ ดังนั้นจึงควรมีสีสรรที่สดใส สวยงาม มีชื่อเรื่อง ภาพของตัวละครและฉากจากตอนหนึ่งตอนใดของเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน วิทยเน้นให้นำอ่าน และอ่านง่ายเป็นหลัก นอกจากนี้ อาจจะมีชื่อผู้แต่ง ผู้จัดพิมพ์ ลงไป ด้วยก็ได้ แต่จะต้องไม่ให้ดูรุงรังเกินไป

1.2 หลังปกหน้า ส่วนใหญ่มักจะทิ้งว่างเอาไว้ หรือลงรายละเอียดของการพิมพ์ลงไป เช่น สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำนวนที่พิมพ์ ฯลฯ

1.3 ปกใน จะต้องอยู่ทางด้านขวามือเสมอ วิทยพบว่ารายละเอียดในส่วนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อเรื่อง ชื่อ

ชุด

ประกอบ
ตอนที่ 2 เป็นชื่อผู้แต่ง ผู้จัดทำ ผู้วาดภาพ

ตอนที่ 3 เป็นเรื่องของการจัดพิมพ์ เช่น
ชื่อของสำนักพิมพ์ สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และราคา

1.4 รongปกในหรือส่วนหลังของปกใน มักจะใช้
แสดงค่าอุทิศ

1.5 คานา เป็นหน้าที่ใช้แสดงวัตถุประสงค์ของ
หนังสือ ประวัติของหนังสือ หรือวิธีการใช้หนังสือ ฯลฯ

1.6 หน้าสารบัญ อาจจะอยู่ด้านซ้ายหรือขวา
เป็นส่วนที่จำเป็นต้องมีสำหรับหนังสือสารคดี แบบเรียน แบบฝึกหัด หรือหนังสือที่
แต่งเป็นเรื่องต่างๆ เช่น นวนิยาย หรือนิทาน ที่รวมหลายๆเรื่องไว้ด้วยกันหรือ
แบ่งเป็นตอนๆ เพื่อให้เด็กสามารถเลือกอ่านเฉพาะตอนที่สนใจได้

2. ส่วนเนื้อหา มักจะอยู่ทางด้านขวา (หนังสือที่พิมพ์ทั้ง
สองหน้า อาจจะเริ่มจากหน้าด้านซ้ายก็ได้) ทรยหน้าแรกจะไม่พิมพ์เต็มหน้ามักจะ
เว้นว่างส่วนด้านบนไว้เพื่อเรียกร้องความสนใจ เริ่มตั้งแต่หน้านี้ไปจนจบเล่ม

3. ส่วนหลัง องค์ประกอบที่ควรจะมีในส่วนนี้ คือ

3.1 หน้ากิจกรรม หรือเชิงอรรถ บรรณานุกรม
และภาคผนวก

3.2 รongปกหลัง ส่วนใหญ่เว้นว่างไว้ หรือแสดง
รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดพิมพ์ ชื่อชุดหนังสือของผู้แต่ง

3.3 ปกหลัง อาจจะเว้นว่างไว้ หรือเป็นภาพ
ประกอบที่ต่อเนื่องกับปกหน้า (Double spread) หรือเป็นคนละภาพกันก็ได้
(สมศักดิ์ ศรีमानชญ์ 2523; 42-43 วิริยะ สิริสิงห์ 2524; 61-63 ณรงค์
ทองปาน 2526; 66-69 และฉวีวรรณ คูหาภินันท์ 2527; 135-136)

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับวัยรุ่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ มีรายละเอียดจำแนกตามประเภทของหนังสือ ดังนี้

1. หนังสืออ่านทั่วไปสำหรับเด็กและเยาวชนในระดับมัธยมศึกษา

ฉัตรมา อาจารย์รัฐ (2514) ได้ทำการวิเคราะห์ค่านิยมจากวรรณกรรมที่วัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษาชอบอ่านประเภทต่างๆ คือ นวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปล นิทาน บทร้อยกรอง บทละคร และสารคดีต่างๆ พบว่า วรรณกรรมส่วนใหญ่ที่วัยรุ่นชอบอ่านแสดงค่านิยมด้านเมตริสัมพันธ์ คือ พฤติกรรมใดที่แสดงออกมุ่งผลให้เกิดความอบอุ่นทางด้านจิตใจ ความช่วยเหลือเกื้อกูล การให้อภัย การเคารพเชื่อฟัง การอ่อนน้อมถ่อมตน ฯลฯ แต่ค่านิยมส่วนตัวของวัยรุ่นกลับเป็นค่านิยมด้านสัมพันธสัมพันธ์ คือ พฤติกรรมใดที่แสดงออกมุ่งถึงแต่ผลสำเร็จ เช่น ต้องการยกระดับฐานะทางสังคมของตนให้สูงขึ้น ฯลฯ ดังนั้น ค่านิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมกับค่านิยมของตัววัยรุ่นจึงไม่สอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมเหล่านี้ก็ได้รับความสนใจจากวัยรุ่นส่วนใหญ่อยู่มาก เช่น เรื่องคำของคน คู่กรรม เวนิชวานิช ฯลฯ ส่วนวรรณกรรมที่ให้ค่านิยมตรงกับค่านิยมส่วนตัวของวัยรุ่นเอง ได้แก่ เรื่อง เมืองเสียนในทุ่งกว้าง สีคราม และนวนิยายไทยเรื่องเพชรพระอุมา

วิจิตรา สุภากร (2523) ได้ศึกษาประเภทของคุณธรรมที่ปรากฏอยู่ในหนังสืออ่านสำหรับเด็กที่พิมพ์เป็นภาษาไทย ในระหว่างปี พ.ศ. 2520-2522 พบว่า คุณธรรมในด้านมารยาทและนิสัยส่วนบุคคล ความมีเมตตากรุณาและหลักธรรมในการอยู่ร่วมกัน เป็นคุณธรรมที่ปรากฏอยู่มากที่สุด เมื่อแบ่งตามประเภทของหนังสือ พบว่า หนังสือประเภทนิทานชาวบ้านและวรรณกรรมประเภทร้อยกรองมักจะมีคุณธรรมด้านมารยาท และนิสัยส่วนบุคคลอยู่มากที่สุด หนังสือประเภทวรรณกรรมปัจจุบันมีคุณธรรมด้านความเมตตากรุณา ปรากฏอยู่มากที่สุด ส่วนคุณธรรมที่ปรากฏอยู่น้อยที่สุด ได้แก่ คุณธรรมด้านความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว และคุณธรรมด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

นิตยา ชูจิตและคณะ (2524) ได้ร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาและสาระของหนังสือที่จัดจำหน่ายอยู่ในตลาด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มีจำนวนหนังสือทั้งสิ้น 787 เล่ม แยกเป็นหนังสือวรรณกรรมพื้นบ้าน เรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่ และสารคดี เนื้อหาสาระที่สำคัญ คือ การให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ให้สาระความรู้แก่เด็ก และให้คุณธรรมบางประการ ซึ่งคุณธรรมที่ให้เรียงตามลำดับ ได้แก่ ความกตัญญู การทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ความกล้าหาญ ความเป็นคนดี เป็นคนมีเหตุผล ื่อเพื่อเสียสละ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเมตตากรุณา ความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ความไม่ริลภ ความรักระหว่างเพื่อน ความรักและเมตตาสัตว์ ความไม่รังเกียจ ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความขยันหมั่นเพียร การไม่ไว้ใจคนแปลกหน้า การเชื่อฟังผู้ใหญ่ การรักการไปโรงเรียน การไม่พูดบด ความรอบคอบ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และรู้จักคุณค่าของของ ในขณะเดียวกันก็มีหนังสือบางเล่มที่เป็นแบบอย่างหรือให้แนวคิดอย่างผิดๆอยู่ด้วย เช่น ฉลาดแกมโกง คนฉลาดเอาเปรียบคนง่ กิจจคร้านได้ดี เป็นต้น

จันทนีย์ พานิชผล (2527) ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง และเนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็ก ที่พิมพ์เป็นภาษาไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2520-25 ผลปรากฏว่า หนังสือเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นนวนิยายสมจริง ที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับสงครามและความรุนแรงมากที่สุด รองลงมาได้ คือ เรื่องเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องการผจญภัย เรื่องของวัยรุ่น และเรื่องความรัก ักยหนังสือส่วนใหญ่มิมีเนื้อหาที่มุ่งเสริมสร้างพัฒนาการ และคุณธรรมในด้านการมีน้ำใจช่วยเหลือกัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักเสียสละ ความสุภาพอ่อนน้อม ความกล้าหาญ และความมีเมตตากรุณา สำหรับเนื้อหาที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญาที่กล่าวถึงมากที่สุด ได้แก่ เรื่องการมีเขาวนปัญญา ส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัย การพึ่งตนเอง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความตรงต่อเวลา และความรู้ทางชีวประวัตินั้นพบน้อยมาก

2. หนังสืออ่านนอกเวลา-หนังสืออ่านประกอบการเรียนวิชาภาษาไทย
อมรา เทศกรณ์ (2520) ได้วิเคราะห์คุณค่าของนวนิยายที่จัดให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 เรื่อง คือ หุ่นมหาราช ของ เรียมเอง กองทัพนคร ของ สุชีพ ปุญญานุภาพ และ อุคมการบนเส้นขนาน ของ อรุณมณี พบว่า ทั้งสามเรื่องเป็นนวนิยายต่างประเภทกัน คือ ประเภทพาฝัน ประเภทเลียนแบบชีวิตจริง และประเภทอุคมคติ วิทยุผู้แต่งมีวัตถุประสงค์ที่เน้นทางด้านให้ความรู้บ้าง ให้ความบันเทิงบ้าง หรือทั้งสองอย่างพร้อมๆกัน ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นของครู และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่า นวนิยายเรื่องหุ่นมหาราช เหมาะสมที่จะเป็นหนังสืออ่านมากที่สุด ขณะที่นักเรียนกลับเห็นว่า เรื่องกองทัพนคร เป็นเรื่องที่มีคุณค่ามากที่สุด นอกจากนี้ นักเรียนยังได้แสดงความคิดเห็นว่า ชอบนวนิยายเหล่านี้ในระดับปานกลาง วิทยุส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือที่ให้คติสอนและแนวทางในการดำเนินชีวิต

3. หนังสือที่ชนะการประกวด

สุนทร มีพร้อม (2522) ได้ทำการวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 11 ปีขึ้นไป ที่ชนะการประกวด เนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2515-2519 ในด้านโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ส่วนนวนิยาย ตัวละคร ฉาก และคุณค่าของหนังสือที่มีต่อเด็ก ซึ่งมีเพียง 4 เรื่อง คือ วัฒนธรรมโบราณที่บ้านเชียง แม่โหลผ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และพระราชวังบางปะอิน พบว่า หนังสือทั้งหมดนี้เป็นหนังสือประเภทสารคดี ที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการเป็นส่วนใหญ่ การเสนอเรื่องท้าวอย่าง เป็นลำดับขั้นตอนที่เด็กควรจะรู้ วิทยุใช้ภาพประกอบเป็นสิ่งเร้าความสนใจ และมีคำบรรยายภาพแต่ละภาพได้อย่างชัดเจน หนังสือสารคดีเหล่านี้จึงมีคุณค่า ส่งเสริมทางด้านสติปัญญา และเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เด็กอย่างกว้างขวาง

พิพิชญ์ พงทิพงษ์ (2521) ได้วิเคราะห์นวนิยายที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดวรรณกรรมของ ส.ป.อ. ในปี พ.ศ. 2511 - 2515 รวม 4 เรื่อง คือ เรื่อง เรือมนุษย์ จดหมายจากเมืองไทย เขาชื่อกานต์ และ ตะวันตกดิน พบว่า นวนิยายแต่ละเรื่องมีคุณค่าในด้านการสอนคุณธรรม และจริยธรรม

ดังนี้ คือ เรื่อง เรือมนุษย์ แสดงถึงการขาดคุณธรรมของคนในครอบครัว ทำให้ครอบครัวแตกแยก ขาดความสงบสุข เกิดกลายเป็นปัญหาของสังคม เรื่อง จดหมายจาก เมืองไทย แสดงให้เห็นถึงการขาดคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ขาดระเบียบวินัย เชื่อเรื่องกลาง รักความสบาย ลุ่มหลงในอบายมุข และใช้สินค้าฟุ่มเฟือย ทำให้ไม่สมมุติในทางเศรษฐกิจ เรื่อง เขาชื่อกานต์ แสดงให้เห็นถึงการขาดคุณธรรมของข้าราชการในด้านการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ขาดระเบียบวินัยในการปฏิบัติหน้าที่ การขาดความยุติธรรม ความไม่ซื่อสัตย์ คดโกงหาผลประโยชน์ใส่ตน ไม่มีศรัทธาต่อธรรม และไม่มีมารยาทในการติดต่อ ส่วนเรื่อง ตะวันตกดิน แสดงถึงผู้บริหารที่ขาดคุณธรรมเห็นแก่อำมีสินจ้าง ทำให้เกิดความแตกฉานระหว่างบุคคลในสังคม

4. นิตยสาร-วารสาร

จวงจันทร์ พาละทาญ (2516) ได้ศึกษารูปแบบและเนื้อเรื่องของวารสารภาษาไทย ที่มีผลต่อการเลือกอ่านของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาพบว่า รูปแบบของวารสารมีผลต่อการเลือกอ่านของนักเรียนในระดับปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ รูปแบบที่มีผลต่อการอ่านในระดับมาก ได้แก่ ภาพประกอบและปก ส่วนเนื้อเรื่องของวารสารมีผลต่อการอ่านในระดับปานกลาง ยกเว้น เนื้อเรื่อง สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ นวนิยาย และคอลัมน์ข่าว จะมีผลต่อการอ่านในระดับมาก

5. หนังสือการ์ตูน

กรรณิกา ศรีเจริญ (2527) ได้ทำการวิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนไทยเล่มละบาท พบว่า มีคุณธรรมที่ปรากฏอยู่ทั้งสิ้น 28 คุณธรรม แบ่งเป็นคุณธรรมด้านการส่งเสริมและด้านการทำลาย โดยคุณธรรมด้านการส่งเสริมที่พบมากที่สุดเรียงลำดับกันไป ได้แก่ ความเมตตา กรุณา การให้ความรักและห่วงใย และความสุภาพอ่อนน้อม ส่วนคุณธรรมด้านการทำลาย ได้แก่ การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย ความซื่อสัตย์สุจริต และความมีน้ำใจ เป็นนักกีฬา เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของตัวละครด้านการส่งเสริมกับการทำลาย พบว่า

เรื่องอิงประวัติศาสตร์ สงคราม ชีวิตและความรัก อาชญากรรม และเรื่องผี มีปริมาณของพฤติกรรมด้านการทำลายสูงกว่าปริมาณด้านการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญ

เบญจา บุญสนธิกุล (2527) ได้ทำการวิจัยในเรื่องเดียวกัน แต่ได้วิเคราะห์จากหนังสือการ์ตูนที่มีเค้าโครงมาจากต่างประเทศ พบว่า การ์ตูนนี้มีคุณธรรมปรากฏอยู่ 26 คุณธรรม ไม่ปรากฏ 2 คุณธรรม กล่าวคือ คุณธรรมการไม่ลองเสพนสิ่งเสพติด และการไม่ประพฤตินอกใจในยาม คุณธรรมด้านการส่งเสริม พบว่า คุณธรรมในด้านความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง มีมากที่สุด รองลงไป ได้แก่ คุณธรรมด้านความเมตตากรุณา และด้านการคบมิตร ส่วนคุณธรรมด้านการทำลาย พบว่า คุณธรรมที่มีอยู่มากที่สุด คือ การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย ส่วนคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต การรู้จักความพอดี และความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ส่วนเป็นคุณธรรมที่ปรากฏรองลงไป และยังพบว่า คุณธรรมด้านการส่งเสริมมีสูงกว่าคุณธรรมด้านการทำลาย อย่างมีนัยสำคัญ

สุรางค์ รุ่งเรือง (2527) เป็นอีกคนหนึ่งที่ทำการศึกษาเรื่องนี้ โดยทำการวิจัยกับหนังสือการ์ตูนไทยเล่มละ 3-10 บาทขึ้นไป พบว่า มีคุณธรรมปรากฏอยู่ทั้งสิ้น 27 คุณธรรม ไม่ปรากฏ 1 คุณธรรม คือ การไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น โดยคุณธรรมด้านการส่งเสริม พบว่า มีคุณธรรมด้านความเมตตากรุณา มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงไป คือ คุณธรรมด้านความกล้าหาญเชื่อมั่นในตนเอง และคุณธรรมด้านความสุภาพอ่อนน้อม ส่วนคุณธรรมด้านการทำลาย ได้แก่ คุณธรรมด้านการไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย ความซื่อสัตย์สุจริต และการไม่ประพฤตินอกใจในยาม ซึ่งปริมาณพฤติกรรมของตัวละครด้านการส่งเสริมของหนังสือการ์ตูนนี้มีอยู่สูงกว่าด้านการทำลายอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูน ทั้ง 3 เรื่องข้างต้นแล้ว

ส.วาสนา ประवालพดกษ (2527) เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับหนังสือการ์ตูนไทย โดยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาวารสารการ์ตูนที่มีอยู่ในประเทศไทย จำนวน 11 รายชื่อ รวม 60 ฉบับ ผลปรากฏว่า วารสารเหล่านั้นมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ ทั้งในด้านเนื้อหา ภาพประกอบ และภาษาที่ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีอยู่ฉบับหนึ่งไม่มีเนื้อหาอะไรเลย นอกจากการ์ตูนตลกสั้นๆ สองแง่ สองมุม 2-4 ช่องจบ นอกจากนี้วารสารส่วนใหญ่ก็มักจะไม่มีการบรรยาย ส่วนวารสารที่มีคุณภาพดี จะเป็นวารสารที่รวมอยู่กับหนังสือ วารสาร และนิตยสารสำหรับผู้ใหญ่

นอกเหนือจากงานวิจัยเหล่านี้แล้วยังไม่เคยมีการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือการ์ตูนที่เยาวชนสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่วัยรุ่นนิยมอ่านกันอย่างแพร่หลายทั้งในอดีตและสมัยปัจจุบันอยู่อีกเลย ซึ่งทั้งนี้รวมถึงงานวิจัยที่ ทำการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือการ์ตูนที่แปลมาจากภาษาญี่ปุ่น ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้โดยตรงร่วมอยู่ด้วย